

SZÜZANYA KIS PÁSZTORA

SZALÉZI MŰVEK

SZÚZANYA KIS PÁSZTORA

SZÜZANYA KIS PÁSZTORA

SZENT BOSCO JÁNOS ÉLETE

SZÜLETÉSÉTŐL A SZEMINÁRIUMBA VALÓ BELÉPÉSÉIG

AZ IFJÚSÁG SZÁMÁRA IRTA

LINTNERNÉ FITTLER VILMA

SZALÉZI MŰVEK, RÁKOSPALOTA

**Nihil obstat. *Carolus Szitkey S.S.* censor dioecesanus. 5866/1935 Impri-
matur Vacii, die 17-a Dec. 1935 † *Stephanus* Episcopus Vaciensis.**

Don Bosco Nyomda, Rákospalota, Horthy Miklós út 97. szám.

Az apátlan árvák

Láttatok-e már viharvágta fiatal jegenyét az ország-útra dőlve? Ágai közt dőlteben is őrzi még a fészket, amelyben a rázkódtatástól kábultan dermed fiókáival az anyamadár. Igen, a fészek ép, a kis család mentve búvik meg a jólismert lombok közt, de jaj, szárnyacskáikat megüli, szemeiket elhomályosítja az országút felkavart pora, szemete s a bozótból villogó szemű csúszó-mászók settenkednek feléjük, kiket eddig biztosan védett, ölelve rejtett a magasban ringó erős ágak töretlen karja, sűrű lombkoronája.

Láttatok-e már fiatal apát a ravatalon? Körötte az otthon régi bútorainak megszokott kedves képe... S míg a csapástól kábultan áll a ravatal mellett az árva család, válukra ólmosan nehezül a halál árnya s az ajtó előtt már ott settenkedik ijesztő rémségeivel a Gond, melyet eddig távol tartott tőlük az apa munkás karja, oltalmazó szeretete...

Ilyen sötét gyászt jelentő ravatal állott az Úr 1817. esztendejének egy nagyon-nagyon szomorú májusi napján

az olaszországi Torino (Turin) város közelében fekvő Becchi falu egyik szegényes házikójában. Az akkori Piemont tartományban, az olasz Alpesek déli lábánál fekszik ez a pár hajlékból álló, néhány egyszerű parasztszalád életét tengető kis falu, Castelnuvótól 5, Caprigliótól 4 kilométernyire. Szegény földműves lakói nem ismerték a földi életnek más célját, mint földcsekéiket kapálgatni, barmaikat őrizgetni és szívszorongva lesni az időjárást, melynek szeszélyétől függött a jövő téli fűtött szoba, betevő falat...

A *Bosco* családnak is ebben telt az élete. Küzködtek, dolgoztak keményen a sovány mindennapiért, de az apa ifjú munkaereje, férfias tettekkészsége eddig mégis biztosította nekik a nélkülözhetetlent.

De mi lesz most?! *Margit* a fiatal özvegy az egész világ terhét érezte gyenge vállaira nehezéni s a rettentő súly alatt földreroskadva zokogott a ravatal lábánál.

Az ifjú anyát három megriadt fiúcska vette körül. *Antal*, a legidősebbik természetének minden hevességével átadta szívét a fájdalomnak. Tíz éves létére megértette a nagy csapást, mely őket szeretett mostohaapja halálával érte. De a keménymarkú, keményszavú parasztfiúcskát nem sokáig tartotta lenyűgözve a gyász. Szemeit még égették a gyermeki fájdalom könnyei, de derekát már megfeszítette, kezét ökölbe szorította az immár rá, mint legnagyobbik fiúra háruló családi kötelesség érzete.

A négy éves szelíd *Józsika* remegve símuló anyjához. Ő még nem értette, mi történt, de a halál fagyos lehellete az ő szívecskéjét is megreszketette és ösztönszerűen bújt a megszokott biztos menedékbe: az édesanyja karjai közé.

Nem így a legkisebbik, a két éves csöppség: *Jánoska*. Mindig vidám, nyílt tekintete várakozással tapadt a jól ismert, kedves arcra, mely most a halál sápadt merevségében döbbsent feléje.

— Jöjjetek, fiacskáim, jöjjetek... — dadogta végre az anya, erőt véve fájdalmán és gyengéden kifelé tuszkolta a kicsinyeket erről a szomorú helyről. Nem gyermeki szemnek való a halál szemlélete.

Antal és Józsika némán követték őt és csatlakoztak a ház előtti padon gubbasztó öreg nagyanyóhoz. Csak Jánoska nem tágitott.

— Én nem megyek, csak majd ha apa is jön! — ellenkezett és le nem vette szemét a halott arcáról. De éles késként hasított szívébe az anyja szívettépő jajszava:

— *Szegény kisfiam, neked már nincs apád!*

Ez a jajkiáltás volt Bosco János életének első, kitörölhetetlen gyermekkori emléke.

Jóságos anyaszív

Az apátlan családra szomorú napok következtek. Az 1816—17-es esztendőkre sokáig keserűen emlékezett a piemonti szegény földműves nép. Az özvegy asszony erőlt felülmúló szakadatlan munkával igyekezett segíteni öreg anyósán és gyermekein. Antal korát meghazudtoló férfias kitartással dolgozott szántóföldön, istállóban, udvarban

egyaránt. A kicsinyeket is már apró gyerekségükben munkába fogta az előrelátó, okos édesanya. Jánoska már négy éves korában buzgón tilolta a kenderszárat és csak azután ment golyócskázni, mikor az édesanyjától kapott munkát elvégezte. De az örökké mozgó, eleven kisfiú nem is tudott volna egy percig sem tétlen maradni. Játék vagy komoly munka egyaránt örömet szerzett neki és ügyes ujjacskáival, fáradhatatlan találékonyságával csakhamar vezető szerepet szerzett magának apró társai közt. Ha az apró fagolyócskák elgurultak vagy a kis ütőkék eltörtek, fürgén dologhoz látott és újakat faragcsált. A játék örömeiben egész lelkével résztvevett és nem kényeskedett, ha az élénk

pajtások nagy hevükben fellökték vagy fejbekólintották.

— Ó, azok a pajkos fiúk! Mit tettek már megint veled, fiacskám? Miért is játszol az ilyen neveletlen pajtásokkal? — sopánkodott Margit mama, míg Jánoska vérző arcát, dagadt homlokát mosogatta.

— De hiszen éppen azért megyek közéjük, édesanyám. Ha én ott vagyok, nem olyan rosszak ám, mint magukban és nem beszélnek csúf dolgokat — felelte Jánoska, akiben már gyermekkorában felébredt az apostoli lélek: munkálkodni, küzdeni akart a mások lelki javáért.

Ügyességét, munkakészségét azonban hovatovább teljesen béklyóba verte Antal bátyja, kit anyagias gondolkodása és a földművesmunka belerögződött elsőrendű fontossága mind lázasabb iramra hajszolt és öccseitől is megállásnélküli, kemény munkát követelt.

Míg Antal maga is gyermek volt, édesanyjuk okossága, gyengéd szeretete irányította a kis család életét, melyet bizony az inséges években csak éppen hogy tengetett a gyenge asszony és az erőtlén gyermekek munkája. De Margit mama nem csüggedt. Istenbe vetette törhetetlen hitét, az ő akaratában való derűs megnyugvását igyekezett gyermekei lelkébe beleplántálni.

— Ó, milyen jó hozzánk a mi égi Anyánk! — kiáltott fel sokszor boldogan. — Nézzétek, mennyi szép virágot, csicsergő madárkát, meleg napfényt, ragyogó csillagot adott nekünk! Hogyan köszönjük meg neki ezt az áldott, csodaszép világot?! A földbevetett magocskából búzát csiráztat, a fákön gyümölcsöt növel táplálásunkra.

Ha pedig jöttek a kései fagyok, felhőszakadás, jégeső, szárazság elpusztította a termést, tönkretette egy esztendő keserves munkájának eredményét, akkor titkon letörölte könnyeit a szegény anya és remegő ajakkal mondta gyermekeinek:

— Minden a jó Istené! Ő adta nekünk égi ajándékait. Most úgy tetszett Neki, hogy visszavegye. Próbára akar tenni bennünket: nos, mutassuk meg, hogy a nehéz időkben is megálljuk helyünket, mint Isten gyermekeihez illik.

— Mindig Isten szeme előtt vagytok — intette őket máskor — ezért nemcsak jólelkűeknek, tisztaszívűeknek kell lennetek, hanem testetek, ruhátok is mindig csinos legyen! — Különösen vasárnap öltöztette őket nagy gonddal.

— Valóságos kis angyalok! — mondogatták a templomba siető falusiak.

— Látjátok, az embereknek is tetszik a csinos, tiszta gyemek — buzdította édesanyjuk a dicsérettől kipirult fiúcskákat. — Hát még a jó Istennek! Szolgáljátok hát Őt úgy, hogy kívül-belül egyaránt az Ő angyalaihoz hasonlítsatok!

Ilyen édesanya mellett növekedett a kis Bosco János testben-lélekben tiszta, istenfélő, derék fiúvá, az őket környező nagy gondok között is. Még Antal bátyja állandó komorsága, szigorú robotoltatása sem verte le derült jókedvét: hiszen a munka öröm, szórakozás volt neki és boldog volt, ha anyjának segíthetett.

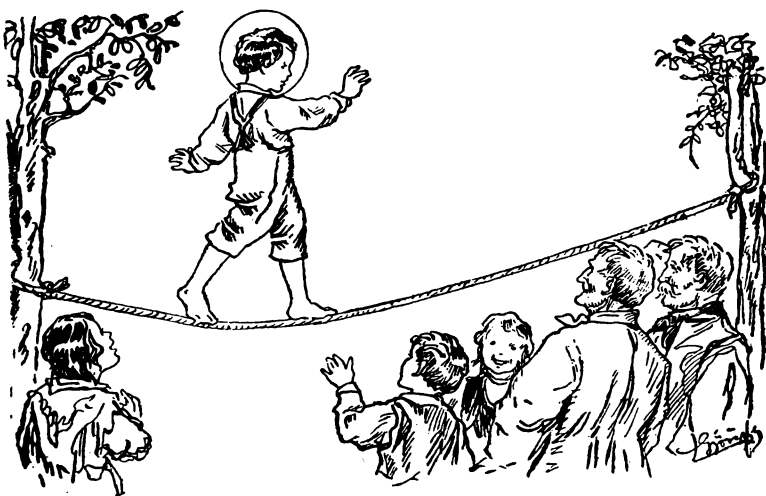
Aldott a legszegényebb otthon is, ha beragyogják az édes anyaszív meleg sugarai.

A kis komédiás

„Öt éves koromban ébredt fel bennem a gondolat, hogy magam köré gyűjtöm a gyermekeket s őket a katekizmusra tanítom; ez volt a legforróbb vágyam, úgy éreztem, hogy ez a célja életemnek.“ Ezt írta Bosco János felnőtt korában élete naplójába.

Persze, hisz őt már kicsiny korától megtanította édesanyja a vallás szép törvényeire, Isten szolgálatának örömére. A többi szegény gyermek ezekről semmit sem tudott. Abban az időben nem volt még óvoda, iskola a kis parasztfalvakban, a legtöbb ember felnőtt anélkül, hogy írni, olvasni tanult volna. Sőt rendszeren imádkozni is alig tudott a legtöbb kis piemonti parasztnebuló.

— Nekik nincs ilyen okos, jó édesanyjuk — mondta magában Jánoska szánakozva — hogyne volnának hát vadak,

csintalanok! De majd én megtanítom őket rendesen viselkedni, hogy Istennek kedve teljék bennük!

Persze, ez a nagylelkű szándék magában nem lett volna elég, ha hozzá nem ad a jó Isten Jánoskának erős tudásvágyat és azon felül lankadatlan kitartást és ügyességet a szellemi javak és kézügyességek megszerzésében.

A legközelebbi iskola Becchitől 4—5 kilométerre volt, ahová csak a jobbmódúak gyermekei járhattak. Jánoskára bizony nem költhetett az édesanyja, Antal bátyja meg még az időt is sajnálta a szerinte felesleges tanulástól.

— Mire jó a parasztnak a betű! — morogta mérgesen, ha néha Margit mama felvetette Jánoska iskoláztatásának kérdését. — Tudjon kapálni, kaszálni, tehenet fejni, disznót almozni, minden más csak ostoba parádé.

De a jó Isten gondoskodott róla, hogy az ő kis szolgálja hamarosan megtanulja az írás, olvasás annyira óhajtott tudományát. Az Ő akaratából Margit mamának egy unokatestvére került a capriglioi tisztelendő úr szolgálatába és addig-addig beszélt neki Jánoska okosságáról meg tudásvágyáról, míg *Don Lacqua* tisztelendő úr érdeklődni kezdett a fiúcska iránt és szívesen felajánlotta, hogy ingyen tanítja

őt. A gazdasági munkák befejeztével Antalnak sem lehetett ellenvetése.

Boldogan rótta Jánoska nap-nap után sárban, hóban a 4 kilométeres utat Caprighio és Becchi közt. Rövid pár hónapig tartott csak az öröme, mert Antal nem tűrte tovább a „naplopást” és a rákövetkező télen semmiért sem engedte megint iskolába. De a kisiú esze olyan volt, mint a láng: az ismeretlen fekete betűk egy-kettőre a fejébe ragadtak és nemcsak magának olvasgatta égő buzgalommal édesanyja Szentírását és minden öreg kalendáriumot, nyomtatott újságpapírost, ami csak a kezébe akadt, hanem gyönyörű folyékonyságga, kedves hangsúllyal olvasott fel a hosszú téli estéken összegyülekező, unatkozó pajtásainak is. A szájtató kis hallgatósághoz csakhamar a nagyok is csatlakoztak és hol az egyik, hol a másik háznál jöttek össze öregek, fiatalok egymás hegyén-hátán szorongva a szűk szobácskákban, hogy hallgassák Jánoska érdekes felolvasását. Előtte, utána pedig buzgón mondták az Üdvözlégy Máriát, amit Jánoska kezdetől fogva szokásba vett ezeken az összejöveleteken.

De jött a tavasz és a földmunka szabad ég alá szólította a felolvasások egyszerű közönségét. A vasárnapi munkaszünetet is szívesebben kint bolyongva töltötték. Mit tegyen már most a kis pásztor, hogy szét ne zülljön a nyája? Ó, Jánoska már előre látta ezt és gondoskodott új szórakoztatásról. Az első tavaszi vasárnapon, mikor az ünneplőruhás falusi nép kísétált a Becchi melletti rétre, ott már ugrálva, kacagva tapsolt a falu gyermekserege Jánoska ügyes mókáinak, valóságos cirkuszba illő akrobata-mutatványainak.

— Nézd csak a kis huncutot! — mosolygott magában Margit mama. — Hát ezért bújta olyan szorgalmasan a castelnuovói országos vásárokon a csepürágók, bűvészek, cirkuszi bohócok mutatványos bódéit? Ezért költötte csomaghordással, gombák, gyógyfüvek eladásával szerzett fillérkeit a komédiásokra!

Szabad perceiben aztán lankadatlan türelemmel próbálta utánozni őket. Hányszor szívta a fogát egy-egy fájdalmas bokarándulás miatt, tapogatta sajgó térdét, hátát,

hányszor kezdte újra meg újra nyaktörő sétáját a kifeszített ruhaszáritó kötelen, míg végre olyan biztonsággal járt rajta előre-hátra, táncolt-ugrált egyik lábáról a másikra, mintha egész életében mást sem tanult volna. Szeme gyors villanással leste el a bűvészek csellegzéseit s az elragadtatás lelkes tapsait vívta ki hálás közönségétől, mikor egymásután tüntette el a zsebkendőket, pénzdarabokat, hogy azután a legképtelenebb rejtékhelyekről újra elővarázsolja; a szomszéd bácsi orrából tojásokat, a néni kontyából eleven fecskefiókákat húzott ki! A jó hangulat tetőpontján aztán egyszerre csendet intett és csengő hangon hirdette ki:

— Tisztelt közönség! Ez csak a kezdet volt. Ezután jön még a java! De aki erre kíváncsi, az hallgassa meg előbb a murialdói tisztelendő úr mai prédikációját, mert előbb az következik.

Persze a mulatnivágyó közönség nagy része bosszúsan cihelődött hazafelé. Csak nem hallgatják egy éretlen kisgyerek szájából a szentbeszédet, melyre a pap ajkairól sem voltak kíváncsiak.

— Jó, jó — mondta a kis apostol — éntőlem elmehettek, de meg ne próbáljatok később visszajönni, mert én ugyan nem engedem vissza azokat, akik nem maradnak itt elejétől végéig!

Ez hatott. Az emberek ott maradtak és nem bánták meg, mert János olyan okosan, annyi hévvel és meggyőződéssel ismételte a szentbeszédet, hogy az előbbi morgoló-dókból elragadtatott helyeslők lettek:

— Ez az! Így van! Jól beszél! — hangzott közbe innen is, onnan is a helyeslő, buzdító szó. Jánoska pedig egy rövid imádsággal befejezte a szentbeszédet és folytatta mutatványait, melyeket ezután már csak egy-két percre szakított meg néha váratlanul:

— No most hamar mondjunk el együtt egy rövid fohászt vagy énekeljünk egy dalt a Szűzanyának.

Az emberek megszerették, megszerették ezeket az áhitatgyakorlatokkal váltakozó komédiáselőadásokat és Isten a jól végzett apostoli munka örömeivel jutalmazta az Ő kis szolgáját.

Isteni útmutatás

„Elmenvén, tanítsatok minden népet . . .“ — mondta az Úr Jézus. Ezekkel a szavakkal avatta a világ apostolaivá a galileai szegény tudatlan halászbereket.

Jánoska szívében is megcsendült az apostol-avató isteni szózat. Gyermeklelkében egy ideig még félig öntudatlanul kavargott, forrott az apostoli hivatás láza, míg Isten elérkezettnek látva az időt, csodálatos álomlátásban adta tudtára küldetését.

„Körülbelül kilenc éves koromban álmot láttam, — írja későbbi feljegyzéseiben János — amit egész életemben soha el nem felejtettem. Álmomban úgy éreztem, hogy egy igen tágas udvaron álló ház közelében voltam, ahol egy sereg ürge gyermek gomolygott. Némelyek nevetgéltek és tréfálkoztak, mások játszottak és olyanok is akadtak köztük, akik káromkodtak. Amint ezeket az istentelenségeket meghallottam, közéjük rohantam, rábeszéléssel és ütlegekkel akartam

őket elhallgattatni. E pillanatban egy javakorabeli tiszteletréméltó, előkelően öltözött férfi jelent meg. Egész alakját fehér köpönyeg burkolta be, arca pedig olyan fényes volt, hogy képtelen voltam rátekinteni. Nevemen szólított és megparancsolta, hogy álljak a fiúsereg élére, miközben hozátette:

— Nem veréssel, hanem szelídséggel és szeretettel teheted ezeket barátaiddá. Kezdd el tehát azonnal munkádat: tanítsd meg őket a bűn utálatosságára és az erény szépségeire.

Ijedten jegyeztem meg, hogy én szegény tudatlan fiú vagyok, képtelen arra, hogy a fiúkat vallásos oktatásban részesítsem. E pillanatban a fiúk abbahagyták a veszekedést, zajongást és káromkodást és mind a férfi köré sereglettek. Majdnem öntudatlanul kérdeztem:

— Kicsoda ön, hogy ilyen lehetetlenséget kíván tőlem?

— Éppen azért, mert lehetetlenségnek látszik, meg kell tennem engedelmesség és tudomány segítségével.

— Hol és milyen eszközökkel szerezhetem meg ezt a tudományt?

— Adok melléd egy tanítónőt, akinek védelme alatt bölcsésé leszel és akinek befolyása nélkül minden bölcsesség csak balgaság.

— De hát kicsoda ön, hogy így beszél velem?

— Annak a Fia vagyok, akit napjában háromszor üdvözölni tanított édesanyád.

— Édesanyám azt parancsolta nekem, hogy az ő engedelme nélkül semmiféle idegen emberrel szóba ne álljak; mondja meg tehát a nevét!

— Azt kérdezd meg az én anyámtól!

E pillanatban egy asszonyt láttam a férfi oldalán, igazi fenséges alakot, olyan ruhában, amelyből pazar fényesség sugárzott ki, mintha csupa ragyogó csillaggal lett volna telehintve. Mikor kérdéseimből és feleleteimből látta növekvő zavaromat, közelebb hívott magához, jóságosan kézenfogott és így szólt:

— Nézz oda!

Föltekintve észrevettem, hogy a fiúsereg eltűnt és helyükbe rengeteg kecske, kutya, macska, medve és egyéb állatokból álló nyáj került. A fenséges asszony tovább beszélt:

— Ez a te munkaköröd; itt működj. Légy alázatos, erős és férfias, és az átváltozást, melyet ezeken az állatokon most látni fogsz, csináld meg később az én fiaimnál.

Megint odatekintettem és a vadállatok helyén ugyanannyi szelid bárányt láttam. Örömmel bégetve ugrándozták körül a férfit és az asszonyt, mintha hódolatukat mutatnák be nekik.

Ahogy ezt észrevettem, álmomban sírvafakadtam és kértem a fenségesen dicső asszonyt, magyarázza meg nekem, mit láttam, mert nem tudtam, hogy mindez mit jelent. Ő azonban csupán fejemre tette kezét és azt mondta:

— Kellő időben mindent meg fogsz érteni.

Alig ejtette ki e szavakat, valami zörej felébresztett álmomból és minden eltűnt. Kábult voltam. Úgy éreztem, hogy fáj a kezem az ökölcsapásoktól, melyeket kiosztottam, arcom is sajgott a pofonoktól, melyeket viszont én kaptam az utcagyerekektől. A férfi, az asszony és mindaz, amit velem beszéltek, oly erősen foglalkoztatta lelkemet, hogy nem voltam képes többé elaludni.

Ennek az álomnak hatása alatt még buzgóbban, még nagyobb odaadással munkálkodott a kis János pajkos társai megszeliidítésén. De érezte, hogy ehhez sokat, sokat kell tanulnia és közelebb jutni Istenhez, akinek segítségével a legcsekélyebb munkát sem végezhetjük el sikeresen, hát még ilyen nagy, magasztos feladatot! Még forróbban vágyakozott hát az iskolába az a szegény kis parasztfiú, ellenében annyi szerencsés gyermektársával, akik nem Isten ajándékának, hanem unalmas robotnak érzik az iskolában kínálkozó szép tudományt.

De kihez forduljon? Kinek a segítségét kérje? Édesanyjának a szíve vérzett, mikor arra gondolt, hogy Jánoskája szép tehetségét a durva földmunkában hagyja elkalodni. De hiába! Pénze nem volt és a caprigliói jó úszte-

lendő úr ingyenes szívességét nem használhatták ki Antal konok ellenkezése miatt. Hallgatott hát a jó édesanya és imádkozott. Mert tudta, hogy *minden inkább hiányozhatik a családból, mint a békeesség.*

— Csak türelem, türelem! Isten majd megmutatja az utat, kis fiam!

Az agyafúrt kis pénzszerző

Ha Jánoska meg is volt fosztva egyelőre a tanulástól, nem hagyta haszontalan tespedésben mulni az időt, hanem különféle kézügyességek megtanulására és testi erejének fejlesztésére törekedett. Szüksége volt erre nemcsak azért, hogy a szomszéd falvakból is lassanként köréje sereglő társait a vasárnapi összejöveteleken új meg új mutatványokkal szórakoztassa, hanem pénzszerzés okából is. Mert a cirkszok, vásári bűvészsátrak látogatása pénzbe került ám és Margit mama sovány bugyellárisából nem futotta az ilyen drága multságokra!

De nem is kért erre pénzt az édesanyjától soha. Hohó, a mi Jánoskánkat nem a kunyoráló, nyafogó kis kullancsok fájából faragták! Éltrevaló, találékony kis huncut volt ő, százféle pénzszerző mesterkedést megpróbált és ahogy mondani szokták, a kősziklából is pénzt tudott facsarni. Szalma-

kalapokat font, nádból kalitkákat csinált, amikkel verebeket lehetett fogni és madarastól eladta a vásárokon. Gombát, festő- és gyógynövényeket gyűjtött és árult. Kender, len, pamut és selyemfonalat egy nagy lány sem tudott szebben fonni, mint ő. Harrisnyát kötni, javítani, ruhát foltozni is meg-

tanult. Sőt még kígyóvadászatra is fanyalodott, hogy szaporítsa szerény pénzkészletét.

De csalódtok, ha azt hiszitek, hogy Jánoska kapzsi, pénzsóvár, zsugori volt. Ő, nem! Neki a pénz csak arra volt jó, hogy megszerezhesse rajta, amire szüksége volt: új komédiástrükköket közönsége mulattatására. De közben mégis kincseket halmozott fel: a megtanult mesterségek, kézügyeségek kincsét, aminek későbbi életében kimondhatatlanul nagy hasznát vette.

Szegény kis gyermekek ti, akiknek szülei ép olyan nehezen szerzik meg a szűkös kenyérrevalót, mint Margit mama az ő Jánoskájának, vegyetek példát erről a talpraesett fiúcskáról. Nem panaszkodott, nem nyugösködött soha, hanem mosolygó, ragyogó szemeivel vidáman nézett szembe a nehéz élettel. Ahelyett, hogy tehetetlenül, csüggedten az ölébe ejtette volna gyenge gyermekkezeit, merészen neki-gyürkőzött és győzött. Ő, nem csinált ő semmi különös nagy dolgot, nem döntött ki szálfákat tövestől, nem görbített vasrudakat az ujjai közt, mint az erőművészek és bajvívók, sőt még fát fűrészelni, gabonás zsákot hordani sem tudott, mint a rendes felnőtt emberek. Jánoska gyenge gyermekkezeivel könnyű gyermekmunkát végzett, de amit csinált, egész lélekkel, becsületes igyekezettel csinálta és bevált rajta a régi igazság: *segíts magadon s az Isten is megsegít.*

Jánoska az Úr asztalánál

Mikor Jánoska tíz éves lett, megengedte neki az esperes úr, hogy első szentáldozását elvégezze. Nagy kitüntetés volt ez, mert abban az időben 12—14 éves koruk előtt nem engedték a gyermekeket áldozni. Jánoskának azonban a katekizmusból adott szép feleletei és a környéken elterjedt derék hírneve megszerezték ezt a kivételes kitüntetést. Ő, de boldog volt Jánoska és még százszorta boldogabb a jó Margit mama, mert hiszen gyermeke örömét, bánatát minden jó édesanya százszorosan vele érzi. Soha ilyen bizal-

mas gyermeki szeretettel nem csüngött édesanyján Jánoska, soha féltőbb, anyásabb gonddal nem oktatta fiát Isten szent félelmére Margit mama, mint ebben a felejtethetlen nagybőjti időszakban. Háromszor is ment gyónni a lelkiismeretes gyermek, csak hogy minél tisztább lélek-lakásba várja az isteni Vendéget.

— Gyónj meg mindent, bánd meg bűneidet és ígérd meg Istennek, hogy ezután jobb leszel! — Ezekben az egyszerű szavakban foglalta össze Margit mama gondos tanításait.

„Én mindent megígértem — írta később visszaemlékezve első áldozásának boldogságára János. — Hogy valóban megtartottam-e szavamat, azt egyedül Isten tudja.“

Örömét teljessé tette, hogy édesanyja az oltárig elkísérte. Vele és társaival együtt mondta hangosan az előkészítő és hálaadó imádságot és velük együtt vette magához az Úr szent testét.

Anyja buzdítására ezentúl gyakran járult János a szentgyónás és áldozáshoz. A bűnvallás engesztelő áldozatokra, a bánat cselekedeteinek őszintémérlegelésére készítette, a mindenkor felújuló javulási szándék pedig az együgyű gyermeki okoskodás és önfejűség leküzdését eredményezte.

„Jámbor anyám intéseit jól megőriztem emlékezetemben és azon fáradoztam, hogy azokat valóban kövessem is — mesélte később. — E naptól fogva úgy éreztem, hogy lelki életemben nagy előrehaladást teszek, különösen az engedelmisségben és az alázatosságban, hiszen ezek eleinte nagyon nehezemre estek, mert eddig, ha valaki parancsolt vagy tanácsolt valamit, előbb mindig mérlegeltem gyermeki eszemmel.“

Ó, bárcsak minden fiú így megszívlelné anyja szavát!
Bárcsak minden első áldozó gyermek lelke így táplálkoznék
az isteni eledelből!

Isten választott gyermeke

Isten választott gyermekeinek jósága és kedvessége sugárzott Jánoska meleg, lelkes szemeiből. Mint valamikor a bölcsek és írástudók megigézve hallgatták a gyermek Jézust a jeruzsálemi templomban, akként figyelt az ő szavaira is a környék apraja, nagyja egyaránt. De őt nem tették elbizakodottá sikerei. Felnőttekkel szemben soha sem volt nagyképű vagy tiszteletlen, gyermektársainak vidám, kedves, gyermekes pajtása maradt akkor is, mikor a szükség komoly intő szavakat adott ajkaira. Egyszerű, bájos, okos viselkedése valósággal megbabonázta az embereket.

„János 11—12 éves volt — írja életrajzírója, Lemoyne atya — mikor egy ünnep alkalmával Murialdo vásárterén nyilvános táncmulatságot rendeztek. A délutáni istentisztelet ideje volt s ő feltette magában, hogy ezt a botrányt minden buzgalomával megakadályozza. Kiment a piacra a tömeg közé és ismerősei egyikét-másikat felszólította, hogy hagyja abba a mulatságot és menjen a délutáni litániára. De amint látta, hogy nem hallgatnak rá, elkezdett egy bájos szent éneket énekelni, még pedig olyan szép és kellemes hangon, hogy mindig többen és többen gyülekeztek köréje. Néhány pillanat múlva elindult a templom felé és a többiek megigézve követték, míg végül mindnyájan bent voltak az Isten házában.

Naplementekor ismét visszament a tánchelyre, ahol ismét szenvedélyes táncba kezdtek. Ahogy besötétedett, így szólt az értelmesebbeknek látszó emberekhez.

— Ilyenkor a tánc már veszélyessé válhatik, itt az ideje a hazamenetelnek!

Senki sem hallgatott rá. Akkor énekelni kezdett megint, mint néhány órával előbb s hangjának édes felcsendülésére

abbamaradt a tánc; mindannyian köréje tódultak, hogy hallgassák énekét. Mikor elhallgatott, mindenfelől ajándékokkal halmozták el, hogy énekeljen tovább. Ezt meg is tette, de semmit sem akart ezért elfogadni. A táncmulatság rendezői a tánc szünetelésében nyereségük megrövidítését látták; odamentek Jánoshoz és pénzt ajánlottak neki e szavakkal:

— Nesze neked is valami! Vagy elfogadod ezt és lódulsz a dolgozra vagy olyan verést kapsz, hogy holtod napjáig megemlegeted!

— Ohó! — felelte a kis énekes. — Hogyan mondják? Talán az önök házában vagyunk mi, hogy így parancsolgatnak nekünk? Nem tehetem én itt azt, amit akarok? E táncmulatságon sok rokonom is jelen van, akiket várnak otthon; talán jogtalanul cselekszem, ha hazahívom őket? A családok mindig félnek az esetleges szerencsétlenségektől és nem igazságos talán, ha megmentjük őket az aggodalmuktól? Önök tisztességes emberek és be fogják látni, hogy éppen most a sötétség beálltával könnyen történhetik rendbontás és ennek nyomán szerencsétlenség is, ami miatt önök is bánkódnának. Én csupán azt akarom, hogy polgártársaim

ne veszítsék el eddigi jó hírnevüket a környék népe előtt. Talán udvariatlannak és szégyenteljesnek tartják önök ezt a kívánságomat? ...

Hogy egy gyermek ilyen okoskodással álljon elő, ez általános ámulatot idézett elő és sokan akadtak, akiket a bál elhagyására indított. A hevesebb vérűek még táncoltak kis ideig, de aztán ők is elmentek, mikor észrevették, hogy bizony alig maradtak néhányan a téren.

Don Calosso felfedezése

Az 1825-iki szent évben, nem sokkal Jánoska első áldozása után Buttigliera d'Asti faluban, Becchitől mintegy háromnegyed óra járásra 8 napos missziót hirdettek. Mindenfelől tódult a nép a szép szentbeszédek meghallgatni és a becchiek ájtatos csoportjában nap-nap után ott baktatott a mi kis barátunk is a hívó harangszó irányában. Az éles tavaszi szél pirosra festette arcát, homlokába szórta fekete hajfürtjeit, midőn egyik szentbeszéd után mélyen elgondolkozva a pap szavain, mindenkitől félrehúzódva, fedetlen fővel, komoly-hallgatagon indult hazafelé. Gondolataiból szelid hang riasztotta fel:

— Hova való vagy, fiam?

János feltekintett. Murialdó új káplánja, a buzgó *Calosso* József csatlakozott hozzá.

— Becchibe, tisztelendő atyám — felelte a fiú, tisztelettel köszöntve az ősz papot.

— No és értettél-e valamit a prédikációból? — kérdezte mosolyogva.

— Mindent megértettem, kérem.

— Mindent?! Ez nagy szó! Nem is kívánom, hogy bebizonyítsd. Csak négy szót mondj, ami körül a mai prédikáció forgott és négy soldóval jutalmazlak érte — tréfálkozott Don Calosso.

— Az első vagy a második szentbeszédből mondjam ezeket a szavakat?

— Amelyikből akarod. De tudod-e legalább, miről beszélt a missziós atya?

— Igenis. Arról, hogy idejében kövessük Isten hívó szavát és ne halogassuk megtérésünket.

— No és mi mindent mondott erről?

— Beszédét három részre osztotta. Melyiket mondjam el?

— Amelyik neked tetszik.

— Akkor elmondok mindent úgy, ahogy megjegyeztem.

És a bámulatos gyermek minden zökkenő és gondolkodás nélkül, könnyed szónoki hévvel elmondta a nehéz szentbeszédet.

Csengő, lelkes gyermekhangja csakhamar nagy tömeget vonzott maga köré. Mindenki bámulva hallgatta a gyermek ajkairól szószerint folyékonyan pergő magasztos szónoklatot. A lelkipásztor nem mert hinni a füleinek.

— A második prédikációt is ilyen jól megjegyezted?

— kérdezte szinte kábultan a csodagyermek képességeiről.

Jánoska ezt is elmondta. A tisztelendő úr komolyan hallgatta.

— Hogy hívnak, fiam? — kérdezte egy kis szünet után.

— Bosco Jánosnak, szolgálatára.

— Kik a szüleid? Hol jártál iskolába?

— Csak édesanyám van. Apám meghalt még egészen kis koromban. Szegény földművesek vagyunk, nem járhatok iskolába. De olvasni tudok, meg egy kicsit írni is.

— Latin nyelvtant tanultál-e már?

— Mi az a nyelvtan? — kérdezte János kíváncsian.

A pap gyengéden vállára tette a kezét.

— Szeretnél-e tanulni, János?

— Ó, tisztelendő úr, kimondhatatlanul boldog volnék...

— Hiszen egyszerű földműves fiú vagy, mire volna neked jó a tanulás?

— Ó, Istenem, kell... kell, hogy sokat tudjak, hogy vezetni, tanítani tudjam a szegény pajtásaimat! Tessék elhinni, nem rosszak ők, de rosszak lesznek, mert senki sem törődik velük.

— Mi szeretnél hát lenni?

— Pásztor, a lelkek pásztora... pap szeretnék lenni!

János melléből megkönnyebbült sóhaj szakadt fel. Végre kimondta! De vajjon, mit szól hozzá ez az igen tisztelendő úr? Mosolyog-e rajta vagy szánakozik talán... Az út kanyarulatánál voltak. Félénken pillantott rá. A pap megállt és János fejére tette a kezét.

— Tudsz ministrálni?

— Egy kicsit.

— Jó. Gyere át holnap reggel Murialdóba a misémre.

Izgalomtól, reménytől, kétségtől remegve állított be másnap János Murialdóba. Mise után a tisztelendő úr még egyszer alaposan kikérdezte. Elmondatta vele a többi misziós prédikációit is, kikérdezte életéről, álmairól, vágyairól, míg végre a fiú nagy tehetsége, nemes lelkülete nyitott könyvként állt előtte.

— Vasárnap este jöjj el újra anyáddal együtt. Majd vele megbeszéljük a dolgot. Légy nyugodt, fiacskám, én gondoskodni fogok róla, hogy tanulhass.

Képzelteritek, mit érzett Jánoska! Hát még Margitmama mennyire örült a jó hírnek! Szinte az órá-

kat, percekét számlálták vasárnapig, mikor Margit mama fekete ünneplőjében, Jánoskáját kézenfogva végre belépett a murialdói paplak ajtaján.

Don Calosso szeretettel fogadta őket:

— Jánost az Isten szent hivatásra rendelte.

— Ó, Istenem! Tudtam, éreztem...

— Hogy ennek megfelelhessen, tanulnia kell.

— Bizony, bizony.

— Maguk szegények, tudom. Azt is tudom, hogy idő-

sebbik fia nem jó szemmel nézi a tanulást, mert szerinte elvonja Jánost a mezei munkától. De jóakarattal mindezen segíthetünk. János minden nap átjön hozzám néhány órára tanulni, aztán siet haza és kétszeres szorgalommal dolgozik, hogy a mulasztott időt pótolja.

— Ó, tisztelendő uram, hogy háláljuk meg . . .

— Hálával csak a jó Istennek tartozunk, asszonyom, aki drága gyémántot rejtett fia lelkébe, engem pedig, szegény szolgáját, kiszemelt arra, hogy ezt a gyémántot felfedezzem és csiszolhassam az Ő dicsőségére.

Hajrá! Előre!

Lázás ütemben suhogott a kasza, dőlt a rend a becchii búzaföldeken. Majd elszáradt a hagyma, krumpliszára is és a kukorica selymes aranyhaja barnára perzselődött a forró napsütésben. Az emberek, mint nyüzsgő hangyaraj lepték el a földeket, vágva, ásva, garmadába gyűjtve azok kincseit. Majd tetézett szekerek sora nyikorgott lassú poroszkálással a tárt kapukkal váró csűrök, magtárak, kamrák, pincék felé.

És végre lerakodott az utolsó szekér, be volt takarítva az utolsó cső kukorica is. A fáradt munkások boldog sóhaj-tással törölték meg verejtékes homlokukat. Hála Istennek, itt az ősz: a munka meghozta gyümölcsét, kezdődik az áldott pihenés.

De nini, a Boscóék kapuja miért nyílik ki másnap kora hajnalban megint? Milyen sürgős dologban indul Jánoska olyan ragyogó, boldog arccal, szökellő lábakkal, trillázó füttyszóval a murialdói dülőút felé? Ó, ti jó emberek, nem tudjátok, hogy neki csak most kezdődik az igazi munka? Az ő szívében most csendül fel a tavasz legélesebb ébresztő dala. Az ő lelkének termőföldjébe most hasít bele az Úr munkásának ekéje, hogy barázdát vágjon a tudomány magvának, amely nemsokára hatalmas, termő aranykalászbá szökken, hogy ezreknek és ezreknek adjon erőt, életet, a szív erejét, a lélek életét . . .

De otthon nem ment simán a dolog. Áprilistól novemberig kellett várnia Jánoskának, míg a mezei munka végeztével végre Antal bátyja is beleegyezett nagy morogva, hogy Don Calossónál megkezdje tanulmányait. Ó, milyen nehéz volt a várakozás! És milyen boldogság volt végre könnyű szívvel, tárt karokkal, vidám hajrázásokkal futni a borongós őszi ég alatt a murialdói kedves hajlék felé. Igen, az ő lelkében most bontakozott a tavasz s míg haját arcába csapta a csipős őszi szél, vékony kabátkáját bőrig áztatta az eső, meztelen lábait pirosra, kékre gázolta a dülőút tócsáiban, szemeiben a munka tavaszi láza lobogott, ajkán bohókás nóta csengett, szívében boldogság, szent öröm virult.

Don Calossónak sohasem volt ilyen szorgalmas, ilyen vidám tanítványa. Pedig hej, nehéz fába vágta ám a fészéjét

ánoska Mit gondoltok, ő pap akart enn és ehhez kellett tanulnia. A latin tudomány pedig a nyelvtannal kezdődik. De hogyan fogjon hozzá egy szegény, tudatlan parasztfiú a latin nyelvtanhoz,

mikor még azt sem tudja, hogy a saját anyanyelvének nyelvtana mi fán terem? Ennek kellett hát elsősorban neki felelődni. Bele is vágott Jánoskánk rettentő buzgalommal, csakúgy habzsolta, gyúrta a sok ragot, képzőt, határozót, amíg egyszer csak a fejébe gyúrte valamennyit. Alig három hónap munkája volt az egész. Akkor aztán hajrá, neki a latinnak! Jánoska éles esze, nagy szorgalma csoda gyorsan magába szedte a nehéz idegen szavakat. Milyen öröm volt ez a szilaj vágatás, hajrás száguldás a tudomány széles mezején! Nem tudom, ki örült neki jobban: Jánoska, a szilaj, ficáncoló kis csikó, Don Calosso, az Istennek gyermeklélekbe rejtett végtelen bölcsesége előtt bámulva álló szelíd bölcs,

vagy a fiáért rajongó, hálakönnyeket ontó, jóságos édesanya?

De örömük nem volt ürmön nélkül. Antal, akit testvéri féltékenység gyötört anyja „kedvence“ iránt, nem nyugodott bele a dolgok ilyen folyásába. Alig hogy kitavaszkodott, követelte, hogy Jánoska megint teljes erejével a mezei munkához fogjon.

— Ó, hogyne! Szívesen — erősítette a fiú s ezentúl csak a kora reggeli órákban szaladt át öreg mesteréhez, hogy a tudomány kenyéréből pár morzsácskát csipegessen. Utána pedig késő estig megfeszített erővel dolgozott, hogy bátyjának is kedvére tegyen.

Hogy mikor írta feladatait, mikor tanulta másnapra szóló leckéjét, arra nehéz volna felelni. Munkaközben néha titkon elővette zsebéből a kis latin nyelvtankönyvet és lopva belepillantott. Bizony, valósággal tolvajnak érezte magát, mert Antal, ha rajtakapta, úgy lehordta, mint egy bűnöst.

— De ebéd közben talán nem lesz ellene kifogása, ha tanulok — gondolta szegény fiú — hiszen akkor semmitől sem veszem el ez időt — és tányérja mellé téve könyvét, kanalazás közben szorgalmasan falta a betűket.

Antalban forrt a méreg. Napról-napra jobban gyűlölte öccse haszontalan könyveit s már annyira volt, hogy bárhol meglátta, kikapta kezéből és a sarokba hajította. Egyik nap végre kitört:

— Most már aztán elég volt! Én is felnöttem és erős, dolgos ember lettem anélkül, hogy könyv lett volna a kezemben.

De Jánosunkból is kikívánczozott már, ami benne forrott:

— Ugyancsak furcsán beszélsz, Antal — vetette oda hetykén. — Szamarunk az istállóban még erősebb, mint te és az sem járt soha iskolába. Talán ahhoz akarsz hasonlítani?

Az utolsó szavakat azonban már a küszöbön mondta Jánoska és ugyancsak iszkolnia kellett, hogy bátyja haragjától meneküljön.

Hiába, rögs az út, mely felfelé vezet!

Az angyalarcú kispap

Cafasso Józsefnek hívták. Mikor Murialdóban az ottani lakosság legnagyobb ünnepére, a legszentebb Szűz anyaságának megünneplésére készültek, hátát a templom ajtajának támasztva, némán állt a sürgő-forgó, báméskodó vagy fecsegő emberek között.

Jelentéktelen, alacsony termetű, félig gyermek ifjú volt, fel sem tűnt senkinek. Csak a mi Jánosunk szíve dobbant meg egyszerre, mikor véletlenül arra haladva a kispap mélytűzű szemeit, álmodozó, angyali mosolygását megpillantotta. Mágnesként vonzotta őt ez a szelid, kedves arc. Egy pillanat és már mellette is volt:

— Dicsértessék a Jézus Krisztus. Tisztelendő úr, úgy-e nem ismerős nálunk? Szívesen körülvézetem, ha látni akarja a mi ünnepünket.

— Csakugyan ismeretlen vagyok — mosolygott az ifjú. — Ismerkedjünk hát, kis barátom.

— Szívesen megmutatom — buzgólkodott Jánoska.

— Kedves kis barátom — szólt szeliden a kispap — nekünk, akik papi pályára készülünk, igazi ünnepeink csak az oltár előtt folynak le. Az istentiszteletnek csupán egyházi formái ragadnak magukkal, egyedül ezek érdekelnek és most is csak azért várok itt, mert várom, hogy kinyissák a templomajtót és bemehessek.

— Igaza van, tisztelendő úr — felelte a fiú bátran, de tisztelettel — dehát mindent a maga idejében. A templombamenésnek és a pihenésnek is megvan a maga ideje.

A kispap nevetett a talpraesett feleleten, majd kezét nyújtva a fiúnak, evvel fejezte be a beszélgetést:

— Barátom, a pap egész szívét az Úrnak adja. Többé

semminek sem szabad őt a világhoz kötni, kivéve, ami az Isten nagyobb dicsőségére szolgál vagy a lelke üdvösségét mozdítja elő.

Az ajtó kinyílt és a templom hajója elnyelte a karcsú fekete alakot.

De János úgy érezte, hogy a meleg, mélytűzű szemek a lelkében ragyognak meleget és fényt árasztva egész ben-sejében. Mikor hazaért, boldogan ölelte meg az anyját:

— Anyám, ma nagy napom volt. Egy szenttel találkoztam.

Isten veled, szülőfalam!

Megint itt volt a várva-várt ősz és János boldogan készült megint elmerülni kedves könyveiben. Antal a számár eset óta túrhetetlen volt, egy percet sem hagyott neki kedves könyvei számára, de most nincs mit ellenvetnie . . .

De János rosszul számított. Antal gyűlölete a könyvek iránt, féltékenysége a dédelgetett „úrfi“, „diákocská“, „doktor úr“ kiváltságaival szemben tetőfokra hágott. A heves jelenetek, keserű, durva szóváltások napirenden voltak. Margit mama nem állta tovább.

— Fő a békesség — mondta szeliden, de határozottan. — Holnaptól fogva nem mégysz Murialdóba.

János lehajtotta a fejét. Istenem, hát vége mindennek? Nem, az nem lehet! A szép álom . . . Don Calosso buzdítása, oktató bölcs szavai . . . az angyalarcú kispap mágnestekintete . . . minden, minden az isteni hivatást sugallta fülébe . . . Neki tanulnia kell, hogy Isten felkentjévé, a lelkek pásztorává lehessen!

Mikor feltekintett, szeme anyja pillantásával találkozott.

— Fiam — szólt csendesen. — A világ nagy és Isten útjai mindeütt keresztül-kasul szelik. Itthon nem maradhatsz. Menj hát békességgel, mert Ő hív és ha le nem térsz az Ő ösvényéről, áldása mindenütt veled marad.

Fájdalmas örömmel borult a fiú anyja nyakába. És

1828-ban, egy hideg februári napon, kis batyujában néhány inggel és a Don Calossótól kapott emlékkönyvecskével a 12 éves Bosco János elhagyta a szülői házat. Dermesztő szél rázta az útszéli fák kopár gallyait. Körös-körül halott, téli mezők, sivár föld, szürke ég, de a gyermek homlokán anyja csókja, arcán anyja könnye égett és lelkében a Szentélek lángja lobogott... Kicsi, halvány láng még, de nő, nő, világosodik napról-napra, évről-évre, hogy majdan bera-gyogja az egész világot...

A Moglia-major kisbérese

János, édesanyja utasítása szerint először Moriondo faluba ment munkát keresni. Mindenütt sajnálták a szegény fiút, hogy már ilyen fiatal korában idegen háznál kell kenyerét megkeresnie, de télidőben ugyan kinek kell munka? Dolog ilyenkor nincs s csak egy kenyérpusztítóval több lenne. Hamarosan megértette, hogy itt nincs számára hely.

— Ha Moriondóban nem vesznek fel, akkor menj a Moncucco melletti *Moglia*-majorba. Moglia Lajost és feleségét jól ismerem, ők bizonyosan magukhoz fogadnak. — Ezt mondta Margit mama, mikor elbúcsúztak. János tehát nyugodtan vágott toronyiránt a Moglia-major felé.

— Gyerünk hát Mogliáékhoz!

A nap már hanyatlóban volt, mikor odaért. A szérüs-kert felől beszélgetést hallott. Arra irányozta hát lépteit és ott találta az egész családot. Fűzfavesszőből gúzt kötöttek. Közelebb lépett és illedelmesen köszönt.

— Kit keresel fiacskám?

— Moglia Lajost!

— Én vagyok — felelte az ember. — Mit akarsz?

— Bosco Ferencné János fia vagyok Becchiből. Édesanyám ideküldött, hogy szolgálatot kérjek.

— Szegény fiam, hiába jöttél. Tél van, nincs munka és még a meglevő munkásaimat is elbocsátottam. Gyümölcs-

oltó előtt senkire sincs szükségem. Várj hát türelemmel és addig eredj szépen haza.

Jánost mintha szíven ütötték volna. Szemeit előntötték a könnyek. Remegő gyermekkezével megragadta Moglia Lajos kezét és szívettépő hangon kiáltotta:

— Nem, nem, én nem mehetek haza! Ó, édes jó uram, ne küldjön el, engedje, hogy itt maradjak! Nem kérek fizetést s amit eszem, megszolgálom becsülettel. Az Isten szerelmére kérem, fogadjon meg!

A gazda szánakozva nézett a síró fiúra, de megint csak visszautasította.

— Senkire sincs szükségem — szólt — és különben is gyermek vagy még, mit érne a munkád?

— Ó, tessék megpróbálni — kiáltott a fiú. Hirtelen körülnézett s felkapva egy nyaláb fűzvesszőt, leült és dolgozni kezdett. Ügyes ujjai között gyorsan fonódtak össze a hajlékony vesszők. Szívfacsaró látvány volt ez a gyermek, aki most remegő ajakkal, lázas igyekezettel dolgozott, hogy megmutassa érdemességét.

— Nem megyek el innen, nem mehetek... Hiszen már este van... Hová is mennék? Hol aludnék? — rebegte.

A majoros megrendülve, tanácstalanul állt. De felesége már határozott és szelíd szavai meggyőzték a férjet:

— Nekünk is vannak gyermekeink, nem hagyhatjuk a másét sem elveszni nyomorúságban.

János hát a Moglia-major kisbérese lett. Őrizte a teheneket, segített a mezőn, házban, udvarban és csakhamar a major kedvence lett. Örökös jókedvével, szorgalmas munkájával és komoly vallásosságával minden szívet megnyert. Rövidesen nemcsak pár líra fizetést kapott gazdájától, hanem egészen családjukba fogadták őt és látva ájtatos lelkét és a Szent Szűz iránti különös kegyeletét, a jó Dorottya aszszony megtanította a lorettói litániára és megengedte, hogy ő vezesse a család mindennapi ájtatosságát a Szent Szűz képe előtt.

Itt is csakhamar megszervezte kedves apostolkodását: vasárnaponként, sőt a téli munkaszünetben minden nap

maga köré gyűjtötte a fiúkat, mulattatta, tanította őket, mesélt nekik felváltva vidám és tanulságos történeteket, imádkozott velük és buzdította őket a tiszta, munkás életre és Isten szolgálatára.

Eleinte a szénapadláson tartották összejöveteleiket. Itt senki sem háborgatta őket és ők sem voltak láb alatt. János, mint kis király trónolt közöttük egy magasabb szénacsomón és csengő hangja messzire kihalattszott, amint együtt imádkoztak vagy a szép Mária-dalokat énekelték. De amint hűvösre fordult az idő, a szénapadlás nagyon szellősnek bizonyult és nagy örömmel vették a jó hírt, hogy ezentúl vasárnaponként a moncuccoi iskolában gyűlhetnek össze. Ekkorra már az egész környék fiatalságát meghódította a Moglia-major kisbérese. Az öreg plébános sirt örömében, mikor a rakoncátlan fiúkat kalaplevéve látta térdelni és imádkozni a Szűzanya képe előtt és a fiatalság után az öregek is csakhamar kíváncsian és meghatottan tolongtak vasárnaponként az iskola körül. Az Isten vetése itt is kiszöndült a kis János szántotta lélek-barázdákban.

De János nem feledkezett meg az ő nagy életcéljáról sem. Míg tehenei békésen legelésztek a réten, elő-elővette

tarisznyájából kedves könyveit és ha már újat nem is talált bennük, legalább felfrissítette, amit a jó Don Calossótól tanult. S közben fel-fel sóhajtott az égre:

— Ó, Uram, segíts, hogy betölthessem hivatásomat. Segíts, hogy pap lehessenek.

Váratlan fordulat

— Szervusz, kisöcsém! No, hogy megy a sorod Mogliáéknál?

Barátságos, tagbaszakadt bácsi köszöntötte ezekkel a szavakkal a kis Bosco Jánost, amint éppen kihajtotta teheneit és könyvét elővéve az árokszélen leheveredni készült.

— Mihály bácsi! — kiáltotta a gyermek felugorva és örvendezve üdvözölte nagybátyját, Occhiena Mihályt, aki anyja testvérbátyja volt.

— Chieribe megyek a vásárra — mondta Mihály bácsi. — Régen láttalak Jánoskám! Meg vagy-e elégedve a helyeddel?

— Ó, Mogliáék nagyon-nagyon jók — mondta a fiú melegen — de én mégis...

— Nos?

— Én mégis nagyon szomorú vagyok — sóhajtott és szemét ellepték a könnyek.

— Nono, fiacskám, hát mi a baj?

— Bácsikám én érzem, tudom, hogy engem a jó Isten papnak szánt. Olyan boldog voltam, míg tanulhattam, de Antal bátyám ellenkezése miatt abba kellett hagynom s még otthon sem volt tőle maradásom. Pedig enélkül, ó Mihály bácsi, olyan boldogtalan vagyok!

A bácsi pár pillanatig gondolkozva nézett rá, aztán megfogta öccse kezét.

— Fel a fejjel, öcskös! Az úton majd gondolkozom sorsodon, de azt már most megígérem, hogy segítek rajtad. Amire az iskolában szükséged lesz, azt megkapod tőlem. Most eredj, búcsúzzál el a jó gazdától és estére otthon

légy. A vásárról hazajövet beszólok hozzátok és megbeszélésem anyáddal a dolgot.

Jánoskának még a lélegzete is elállt. Egy szót sem bírt kinyögni, de szemei annál ékesszólóbban mondtak köszönetet. Szívére szorított kézzel, néma bologsággal bámult nagybátyja után, míg annak alakja el nem veszett a meszszeségben.

Végre magához tért váratlan örömeből, térdreborulva hálát adott Istennek s aztán sietve betelerelte a nyáját. Gazdái meglepetve hallgaták a jó újságot. Nehezükre esett derék kis cselédjüket elereszteni, de belátták, hogy ez a változás csak javára válik és jókívánságaikkal elhalmozva útnak bocsátották.

És íme, megint ott látjuk Jánoskánkat, amint kis batyujával a kezében, könnyű léptekkel rója az országot. Mogliától Becchi jó nagy futamodás. A hosszú út alatt volt ideje Jánosnak elgondolkodni eddigi élete felett. És minél többet gondolkodott, annál tisztábban látta az isteni gondviselés munkáját.

— Pap akarok lenni, a szegények, elhagyottak, veszendő lelkek papja. Magam is szegény vagyok. De mit segít akár-milyen földi vagyon is száz és százezer lélek nyomorúságán? Nem is nyomorult alamizsna-fillért szánok én nekik, hanem külön-külön mindegyiknek olyan nagy vagyont, amivel el lesz látva egész életére, sőt még azon túl is. Ime, milyen szívesen jöttek utánam, mikor bohókás kedvvel játszani hívtam őket. A játék ártatlan örömeiben elfelejtették csúf és dúrva beszédeiket és végkép megszoktak róluk, mikor cirkuszi mutatványaim díja fejében megtanultak imádkozni. Éppen szegénységemben fogom megtalálni a helyes módszert,

amivel ezeket a szegényeket az Úr nyájába édesgethetem. De az élet nem csupán játékból és imádságból áll. Minden-
kinek keményen meg kell dolgoznia a mindennapi kenyérért. De vajjon olyan nehéz a munka, mint azt sokan panaszo-
lják? Ó, dehogy nehéz! Inkább öröm, mulatság, élvezet, csak egy kell hozzá: hogy közben ne lógassuk az orrunkat, hanem nótázzunk és füttyörésszünk!

— Ha meg akarom az én fiaimat tanítani a jó mun-
kára, magamnak is jó munkásnak kell lennem és minél
többféle mesterséget tanulnom. — Lám, ebben is, hogy meg-
segített az Isten! Ha gazdag lennék, nem lettem volna kény-
telen annyi mindenféle munkát tanulni és végezni, hogy
megélhessek. Ismerem a földműves, pásztor, kertész és a
vincellér életpályát. Tudok kosarat fonni, fonalat sodorni,
harisnyát kötni, kalitkát csinálni és még sok más házi mes-
terkedést. De még többet, sokkal többet kell tanulnom, nem-
csak a tudományokból, hanem a mesterségekből is, hogy
szegény híveimnek igazi jó barátjuk és tanítójuk lehessenek.
Ó, nincs elveszett idő, nincsenek haszontalan évek mögöt-
tem! Az Úr irányítja életemet és tőlem csak azt kívánja,
hogy akárhová állít, keményen és bátran megálljam helye-
met és felhasználjam az alkalmakat, melyeket elem tár,
akár tudományt, akár mesterséget tanulni, hogy Őt jobban
szolgálhassam.

— Mostani sorsfordulatom nagy reménységgel kecse-
get. Lehet, hogy csalódom várakozásaimban és megint más-
kép rendezi sorsomat az Úr. No, akárhogy lesz is, én az Ő
szent kegyelmével mindig bátran és keményen megállom
helyemet.

Újra otthon

Gondolataiba elmerülve, alig tudta, hogy hol jár, míg
egyszer csak mintegy álomból ébredve, szülőfaluja határában
találta magát. Igen, ez az a kedves rét, melynek fűvében
annyit hempergett kacagó gyermektársaival! Itt a vén körtefa,
melynek ágaira a kötelel feszítette, mikor cirkuszi mutat-

ványaival bámulatra ragadta Becchi lakosságát. És ott, ott a völgyben a kis falu, melynek szétszórt, szegényes viskói között ott fehérlik az ő szülőháza; ott csillog a lenyugvó nap bíborában Margit mama ablaka . . .

— Itthon vagyok! — rikkantott boldogan és fáradtságot, gondot, bizonytalan jövőt feledve, nyakába kapta lábait s repült, mint a szélvész a Bosco tanyára, édesanyja nyakába.

Margit mama boldog volt, de Antaltól tartva úgy intézte a sort, hogy csak akkor találkozott öccsével, mikor már Mihály bácsi is megérkezett.

A bácsi barátságos, de határozott modora, tiszteletet parancsoló, tekintélyes fellépése Antalt is lefegyverezte. Némi húzódozás után beleegyezett, hogy öccse megint itthon legyen és megígérte, hogy nem gördít akadályokat tanulása elé.

A jó Don Calosso ekkor már öreg és törődött volt. Nem akarták hát terhelni a tanítással. De az öreg úr csakhamar megtudta, hogy kedves tanítványa hazaérkezett és magának követelte őt.

— Kedves fiam, én egyszer megígértem neked, hogy végig segílek pályádon. Igéretemet ma is állom. Ne törődj hát semmivel, hanem jöjj az én házámba, és én mindig hűséges tanítód leszek.

Így került János ismét jó öreg tanítója keze alá és boldogan hallgatta tanításait. Most már rohamlépésekkel haladt előre, mert az egész napot Murialdóban tölthette, csak éppen aludni járt haza. Lefekvés előtt mindig talált időt, hogy édesanyjához néhány gyengéd szót szóljon és Margit mama boldogan köszönte meg Istennek, hogy ilyen fiút adott neki.

Antal engedékenysége nem sokáig tartott. A keserű kifakadások, gúnyolódás, szitkozódás újra kezdődött. Margit mama látta, hogy béketűrő engedékenységgel nemsokra megy. Elhatározta hát, hogy egyszersmindenkorra végét veti ennek a szomorú családi torzszalkodásnak és így szólt:

— Nézd, Antal fiam, ez nem mehet így tovább. Jánosnak tanulnia kell, mert Isten más hivatást rendelt neki. Én és József öcséd szívesen támogatjuk, azonban te ellene vagy. Nem kívánhatjuk, hogy áldozatot hozz érte. Elhatároztam tehát, hogy igazságosan felosztjuk a közös vagyont. Így egyedül lehetsz úr a magadéban, viszont mi is tehetjük a magunkéval, amit akarunk.

Antal úgy állt anyja előtt, mintha fejbekólintották volna. Magához térve, kézzel-lábbal igyekezett a tervet megghiusítani, de Margit mama törvénytudó emberekhez fordult, akik igazságos osztást tettek és Antal kénytelen volt belenyugodni.

Antal zsarnokoskodásától megszabadulva, Margit mama és a jó József minden erejükkel támogatták Jánost. Felmennették őt minden mezei és házi munkától és megkérték Don Calossót, vegye őt teljesen magához, hogy a mindennapi ide-oda gyaloglással se veszítsen drága idejéből.

Murialdo nem volt a világ végén és János időnként könnyen haza látogatott. — Egy nap is éppen otthon járt tiszta fehéreneműért, mikor egyszerre csak lélekszakadva rohan érte egy ember:

— Siess, siess! Don Calosso hirtelen rosszul lett és beszélni akar veled!

Rémülten repült a fiú jótévője betegágyához. Szegény öreget szélütés érte! Szólni már nem tudott, csupán jelekkel magyarázta Jánosnak, hogy a párnája alatt levő kulcsot neki adja s avval a kulccsal bezárt ládikában talál, az övé. János gondosan eltette a kulcsot, aztán egészen a

beteg ápolásának szentelte magát. Két napig ápolta odaadó, gyengéd fiúi szeretettel s forrón könyörgött a Mindenhatóhoz gyógyulásáért. De hiába! 1830. november 21-én Isten magához szólította az agg lelkipásztort.

A nemeslelkű örökös

vagy

„MIT ÉR A VILÁG MINDEN POMPÁJA, HA LELKÜNK KÁRÁT VALLJA?”

János az első percekben csak az elválás fájdalmát érezte és szívből megsiratta szeretett tanítóját. Majd azonban kétségbeesve eszmélt arra, hogy Don Calosso halálával elveszett számára a remény, hogy tanulmányait folytathassa.

— Ne búsulj, fiú, hiszen a megboldogult gondoskodott rólad: Mindnyájan láttuk, akik veled együtt álltunk betegágyánál, hogy neked adta pénzes ládikája kulcsát és megértettük jelbeszédéből, hogy annak tartalmát neked szánta.

— Hát ez a kulcs...?

— Igen, igen, a pénzes láda kulcsa — szoltak mások. — De gondold meg jól a dolgot, az örökséget nem szabályszerű végrendelet biztosítja számodra. Valamennyien, akik itt voltunk, szívesen tanúskodunk a történetekről, de a rokonságnak ugyancsak lóg majd az orra...

— Ne hagyd magad!

— Nono, majd azok sem hagyják magukat!

Így beszéltek az emberek össze-vissza. De János hamar határozott. Mit, hogy az a pénz, amit drága tanítója az ő lelki javának előmozdítására szánt, keserűség és viszály okozója legyen?! Ezt nem fogja engedni.

Csakhamar megérkezett a megboldogult unokaöccse és izgatottan kezdte keresni a kulcsot. János elébe lépett:

— Itt a kulcs — mondta nyugodtan. — Megboldogult tanítóm neked adta halálos ágyán, hogy senkinek se adjam oda. A tanúk szerint az örökség az enyém. De én inkább szegény maradok, semhogy haragot és veszekedést idézzek elő... Az ön nagybátyja élőszóval sohasem mondta nekem, hogy azt a pénzt neked adja.

... A ládában 6000 líra volt. Ép elég lett volna arra, hogy János pappászenteléséig gond nélkül tanulhasson. Az unokaöccsben is feltámadt a lelkiismeret és így szolt:

— Legyen úgy, ahogy nagybátyám akarta. A pénzhez jogod van, végy el belőle amennyit akarsz.

— Nem én! Egy fillért sem! — tiltakozott János. — Drágább nekem minden pénznél a

lelkem nyugalma. — Emelt fővel, mosolyogva hagyta el János jótevője házáat, hogy újra nekivágjon a bizonytalannak. De tudta, hogy minden pénznél értékesebb útravalót visz magával: úgy érezte, hogy drága lelkiatyja áldó keze a fején nyugszik és hálát adott Istennek, hogy elég erősnek ítélte őt a küzdelemre, melynek díja az Ő választottainak szent kenete lesz.

Későbbi feljegyzéseiben az egészről csak ennyit ír:

— „Megjelentek Don Calosso örökösei; én átadtam nekik a kulcsot és minden egyebet.“

A hosszú diák

Don Calosso halála után nem volt más választás: Jánosnak a castelnuovoi rendes iskolába kellett járnia. De az 5 kilométernyi gyaloglás napjában kétszer ide-oda 20 kilométert jelentett, ami sem az egészségnek, sem a tanulásnak nem válhatott javára. Így hát szállást béreltek Jánosnak *Roberto* János szabómesternél.

Nagy dolog egy fiút házon kívül taníttatni. Ugyancsak főtt Margit asszonynak a feje, míg a tandíj és koszt fejében kiköztött terményeket összekuporgatta. De néha az életben is úgy történnek a dolgok, mint a mesében.

— „Jó tett helyébe jót várj“ — mondja a szárazföldön vergődő mesebeli kis halacska, akit a jó vándorfiú a

vízbe segített és bűvös halpénzt ad neki emlékül, mely meg-
menti őt a fenyegető veszélytől.

„Jótett helyébe jót várj“, ez a közmondás most Becchi-
ben is igaznak bizonyult. Egymásután jöttek a falu szegény
lakói, kiket valaha Margit asszony egy-egy kosárka burgo-
nyával, egy-egy zacskó liszttel segített szorult helyzetükben.
Most elhozták a falu mesebeli bűvös halpénzét, hogy bajba-
jutott barátaikon segítsenek.

— Fogadja el ezt a kosár téli almát a diákfiának.

— Egy kis kenyérrevalót hoztam Jánoskának, szom-
szédasszony.

— Egy köteg szalmát a diákfiának.

— Egy zacskó diót, hogy legyen mit rágicsálni a ma-
golás közben.

És jöttek a szülők, kiknek vadóc fiait János jópéldája,
szíves barátsága tette derék, jámbor munkásemberekké —
és mind hoztak valamit a kis diák tarisznájába. És jöttek
a fiúk, a szelíddé szeretett kis parasztpajtások egy-egy ba-
tyucska szárított gombával, egy-egy kosárka földi eperrel
vagy vadkörtevel:

— Hányszor adott nekünk a magáéból! Fogyassza el
egészséggel! Áldja meg érte az Isten!

A castelnuovói iskolatársak bezzeg nem fogadták ilyen
szívesen. A langaléta 17 éves parasztfiú bizony furcsán fes-
tett kinőtt, kopott ruhájában aprócska társai közt és sok
gyermekes élcelődésnek volt céltáblája. De mikor látták,
hogy nem bosszankodik, hanem jóízűen velük nevet és el-
mésen visszavág a csúfolkodóknak, hamarosan megfordult a
helyzet. — Nini, hiszen pompás fickó ez a hosszú paraszt-
legény! Milyen szép sípot faragott a Feri kisöccsének!
Milyen jól bekötözte a Jóska sebes ujját! A mezőn ki-
tűnő gyógyfüveket ismer hasfájás, hideglelés ellen, a se-
lyemgubókról pontosan le tudja gombolyítani a pókháló-
finomságú szálakat és még szép síma fonalat is sodor belő-
lük, hogy azonmód szólni vagy hímezni lehet vele! És milyen
jó meséket, milyen pompás játékokat, mennyi ügyes mes-
terkedést tud a hosszú János!

Ma is milyen jól mulattak a nagy diák boszorkányos ügyességén. Bandikának óriási nagy lyuk volt a harisnyáján.

— Miért nem csukod be ezt az ablakot? Léghuzatot kap a térded — tréfált vele János.

— Hiába mondom annak a lusta Marcsának, nem varrja be — mondta Bandi bosszúsan.

— Már biz' én, ha neked volnék, senki lustasága miatt nem járnék rongyosan. Inkább bevarrnám magam.

— Leány munka az! Nem fiúnak való — fitymált Bandi.

— Mit, hogy én ne tudnám megcsinálni, amit egy leány tud! Ide avval a harisnyával!

Ezzel egy-kettő! Lenyomta Bandit és lerántotta róla a harisnyát, Zsebéből tű, pamut került elő és ripsz-ropsz, úgy bestoppolta a nagy lyukat, hogy Marcsa alig tudta volna szebben.

— Jó lesz, ha ti is megtanuljátok, — szólt János a

fiúkhoz — hogy ne legyetek tehetetlenül kiszolgáltatva bárki szíveségének.

Rövidesen összevevőződött Castelnouvóban is a fiúk lármás, nyüzsgő csapata. Itt is ő lett a játékvezér, a gyengék segítője, pajkosok rendre nevelője, mindnyájuk lelki javának munkálója, Isten nyájának gondos kis pásztora. A tanulásban is csakhamar messze kimagaslott osztálytársai közül és már szinte unatkozni kezdett az alacsonyabb osztályban, ahová kezdetben

helyezték. Tanítója is örömmel figyelte szép haladását. De mielőtt magasabb osztályba való beosztását elintézhette volna, hirtelen más helységbe rendelték és helyette egy fanyar arcú, barátságtalan bácsi került a castelnuovói iskolába.

Ó, szegény hosszú diák! Most lett ám keserves a sora! Az új tanító a fejébe vette, hogy aki ilyen hosszú kamasz léteire még csak az első gimnáziumba jár, okvetlen nagy tökfilkó lehet.

Mikor a vizsgadolgozatokra került a sor, hiába kért János engedelmet, hogy a harmadik osztály feladatát dolgozhassa ki, hiába erősítették társai is, hogy sokkal többet tud, mint ők, egyre csak azt hajtogatta:

— Majd éppen egy becchi-i parasztyerek! Menjen vissza az eke szarvához!

Végre mégis egy vállrándítással beleegyezett. János nagy igyekezettel fogott munkához és az elsők közt adta át kész dolgozatát. A tanító bele sem nézett, hanem megvető mosollyal tolta félre.

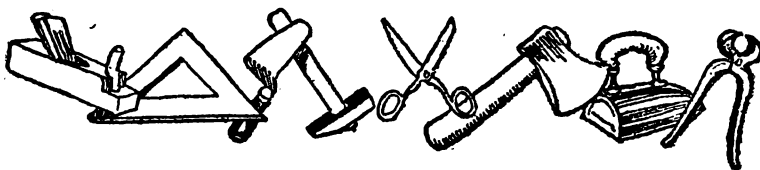
— Kérem, tanító úr, szíveskedjék átnézni az én dolgozatomat is — kérte János.

Az csak bosszúsan legyintett. De a fiúk kíváncsisága végül rábírta, hogy kezébe vegye a félretett dolgozatot. Alig vetett bele egy futó pillantást, látnia kellett, hogy a latinból fordított szöveg kifogástalan. Rettenetes mérges lett.

— Persze! Leírtad a szomszédodéről, te semmiházi.

Hiába kardoskodott mellette a szomszédja, aki megfigyelte őt írás közben, hiába mutogatta az ő saját különböző írásbeli dolgozatát, a tanító előítéletét nem győzte le.

De társai látták szorgalmát, sajnálták a vele történt igazságtalanságért és bámulták mosolygó önuralmát, mellyel a méltatlanságokat tűrte. S ha ilyenformán a tudományban nehezen haladhatott is, annál hamarabb és mélyebben belevette magát pajtásai szívébe.

Nagy mester a szegénység

Roberto János derék szabómester volt, első a maga mesterségében. De a szabad idejét sem akarta haszontalanul eltölteni s jó hangja lévén, a templomi énekkar előénekeसे lett. Jánosunk figyelmét nem kerülte el ez a kedvező alkalom, bevezettette magát a dalosok közé és kedves csengő hangjával csakhamar nemcsak az együttesben, hanem mint magánénekes is kitűnt.

A szép dallamok mintha szárnyat adtak volna az imád-ságos szavaknak. Jánosnak nagy élvezete tellett bennük. Mivel Isten szép zenei érzékkel áldotta meg, a különféle hangszerek használatát is megtanulta és felváltva hegedűn, zongorán és cimbalmon kísérte énekét.

De Margit mama sovány erszénye, szegényes kamrája nehezen adta ki a tandíjra, kosztra, könyvekre, ruhára valót s a jó barátok adakozó készsége is kimerült. Ezért Jánosnak a muzsikán kívül valami hasznothozó mesterséghez is kellett fognia s Roberto mester egy szép napon rájött, hogy muzsikus, nótás diákja az ollót, tűt is ügyesen kezeli. Eleinte csak úgy időtöltésből segítgetett János a szabóműhelyben, hovatovább azonban olyan ügyesnek mutatkozott, hogy a mester szívesen kitanította, sőt igen kedvező ajánlatot tett neki, ha teljesen a szabóságra adja magát és belép üzletébe. Ezt persze köszönettel visszautasította az ügyes fiú: hisz neki a szabóság is, mint minden más foglalkozás, csak eszköz volt gazdaságos célja eléréséhez.

Közben egy lakatosmesterrel is megismerkedett és tőle is sokat tanult. Valóságos kis ezermester volt ez az

örökké mozgó, villogó szemű kis fiú. És mit gondoltok, hogy izgó-mozgó, élénk természete és nagy kezűgyessége mellett főképp minek köszönhette, hogy kisdíák korában 36 *mesterséget* kitanult? — *A szegénységnek!* Ó, igen, a szegénység nagy mester! Megtanítja a kis nebulókat a maguk lábán állni és embernyi-emberekké válni abban a korban, amikor dédelgetett, gazdag társaik még anyjuk szoknyája mögül pislognak ijedten az élet nagy feladataira.

Ne hagyd magad, János!

Montafia faluban nyüzsgött a népség. Messze környék lakossága gyűlt össze a népünnepélyre. Különösen nagy volt a csoportosulás a piactér közepén felállított májusfa körül, melynek csúcsán, karikára erősítve mindenféle díjak csábították a vállalkozó legényeket.

— Előre Pista! Szorítsd Berci! — biztatta a síma póznán komikusan vergődő, kapaszkodó, visszacsuszkáló versenyzőket a drukkoló pajtások kara. De hiába! Sem Pista, sem Berci, de még Józsi és Marci sem tudta elérni az ingerlően lóbálódzó kolbászt, a rózsásra sült kalácsot, s még csak egy fityegő szalagocska végét sem tudták elkaparintani, nemhogy a főnyereményt: a 20 lírával bélelt vadonátűj bugyellárist megcsíphették volna.

Legtöbben még feléig sem jutottak. Minden erőlködésük kárba veszett a vastagon beszappanozott rúdon. A nagy bizakodással nekiindult bajnokok a tömeg kacagása és fütyölése közben egymásután csúsztak vissza a földre és fülleg pirosan, lógó orral igyekeztek eltűnni a tömegben.

A sorozatos kudarcok után nagyon megcsappant a vállalkozó kedv. Nagy-néha akadt már csak egy-egy szerencsepróbáló, de ezeknek sem volt nagyobb sikerük.

Egyszer csak mozgolódás támadt a sűrű tömegben.

— Gyerünk, gyerünk! Eresszétek az új vitézt, — hangzottak a türelmetlen kiáltások.

Foltos könyökű, kinőtt kabátban, kopott nadrágban, lógó hajú, mosolygó legényke toppant a májusfa alá.

— János, János, Bosco János! — kiabálták az ismerősök.

— Nagy fába vágtad a fejszét, komám!

— Ebbe alighanem beletörik a bicskád!

— Dejszen ügyes legény a János!

— Rajta, János!

— Ne hagyd magad, János!

Ilyen különféle, kétkedő, buzdító kiáltások hangzottak köröskörül.

János nem sokat habozott. Ledobta kabátját s megegyszer megmérte szemével a fa tekintélyes magasságát. Aztán megfogta a póznát és szép nyugodtan, tempósan mászni kezdett. Néma csendben tette meg az első fogásokat. Aztán pár pillanatra térde közé szorítva a póznát, megpihent.

— No, hékás! Kifogyott a szusz! — gúnyolódtak az elől állók.

De János nem engedte magát megzavarni. Mosolyogva intett iskolatársai felé, aztán újra nekifohászodott. Megint egy-

pár hatalmas fogás. Aztán újabb pihenő. Így ment a dolog szép lassan a pózna feléig. János most egyszerre nagy lendülettel nekihuzakodott. Pihent erejével mint a mókus kúszott fel pillanatok alatt a májusfa csúcsáig és a népség tomboló lelkesedése közben oldozott le a karikáról előbb egy zsebkendőt, aztán egy szál kolbászt és végül a 20 lírá-tól duzzadó bugyellárist.

Egetverő éljenzés fogadta a szerencsés bajnokot, aki váratlan kincseinek birtokában, boldogan sietett szállására. Tanulása, megélhetése egy darabig megint biztosítva volt!

A második álom

Ezalatt Margit mama békességben élt Józsi fiával Becchiben és számolta a napokat a vakációig, amikor kedves Jánoskáját újra szívére szoríthatja. Vajjon mit szól majd a nagy változáshoz? Mert bizony ők ketten Józsival merészet és nagyot gondoltak; mivel a kettéosztott kisbirtok jövedelme kevésnek bizonyult, egy falubeli ismerőssel felesben kis bérletet vettek ki és nagy kedvvel, szorgalommal fogtak az új földek műveléséhez.

Hogyne örült volna János, mikor kis otthona gyarapodását látta! Ki is vette részét a megszaporodott munkából derekasan. Más öröm úgysem várt rá a vakációban. Mert hasztalan volt egész évi szorgalma, szép tudása, gyönyörű dolgozatai; tanítója nem tágított attól a meggyőződésétől, hogy egy ilyen falusi kamasztól semmiféle rendes dolog nem tellik.

— Nem neked való a tanulás! Ne is erőlködjél tovább, a jövő iskolaévben úgysem veszlek fel — e szavakkal tett pontot a keménynyakú bácsi János castelnuovói tanulmányai után.

Szegény Jánosnak bizony nehezére esett anyja és bátyja előtt jókedvét megőriznie és sokszor vonult félre bánatosan a magaslaton fekvő új tanyai házba, hogy kedves könyveiben és imádságában keressen vigasztalást. Az éjtszakaiakat is többnyire itt töltötte.

Egy reggel Józsi csodálkozva látta, hogy öccse nagy lelkesedéssel szalad le a szőlőhegyen s már messziről kézzel-lábbal integet feléje.

— No mi lett? Úgy festesz, mint aki megütötte a főnyereményt — kérdezte nevetve.

— Józsi, Józsikám! Most már semmi baj! Most már nem félek, hogy megakadok a tanulásban.

— Mit mondasz, öcskös? Mesélj hát, milyen szerencse ért?

— Emlékszel-e, hogy évekkel ezelőtt, mikor még kisfiúk voltunk, milyen csodálatosat álmodtam?

— A rossz kölykökről meg az ordító vadállatokról?

— Meg arról a fenséges férfiről és királyi szép asszonyról.

— Igen, igen, emlékszem már... Ahányan voltunk, annyiféleképpen magyaráztuk az álmodat.

— No hát, ma álomban ugyanaz a csodálatos asszony közeledett felém és rengeteg nagy juhnyáját vezetett. Mikor odaért, ezt mondta:

— János fiam, ezt az egész nagy nyáját a te gondjaidra bízom.

— Hogyan őrizzek én meg ennyi temérdek barmot?
— kérdeztem ijedten. — Hol találom nekik elég legelőt?

Az úrnő csak ennyit felelt:

— Ne félj! Én mindig veled leszek. — Ezzel biztatóan rám mosolygott és eltűnt.

József szánakozva nézte szeretett öccse fellángolását:

— Szegény Jánoskám! Pusztá álmod után nem indulhat az ember.

— Ó, ez nem pusztá álom volt. Ez az Úr égi jele, aki szentséges Anyját adja mellém segítségül, hogy a veszniinduló lelkeket hozzá visszavezessem, az emberi szenvedélyek vadállatait megfékezzem s az Isten nagy-nagy nyájának testi-lelki táplálékáról gondoskodjam. Ez az én hivatásom. A mai álom újra és világosan megmutatta nekem. Nem törődöm hát a nehézségekkel és újra felveszem a küzdelmet, mert pappá kell lennem, Isten pásztorává.

Közben Margit
mama is odaért,
Meghallgatta János
álmát és felcsillanó
szemekkel, szilárd
hangon szólt:

— Én hiszek
az álmodban, fiam.
Küzdj bátran to-
vább, a Szűzanya nem hagyja el az ő hűséges lovagjait.

Fel, új küzdelemre!

Bezzeg nem lóggatta ezután az orrát Jánoska! Még
aznap haditanácsot tartottak Margit mamával, hogyan ostro-
molják tovább a tudomány várát, melynek kapuit, mintha
a mesebeli sárkány őrizné s melynek kincseit ugyancsak
kemény próbák árán szerezheti meg az ilyen szegény
falusi fickó.

Bizony a próbák kemények voltak. De ennek a 16
éves falusi fickónak a feje is kemény volt ám s ha egyszer
belefogott valamibe, annak a végére is járt. De Margit
mama sem volt holmi tedd-ide tedd-oda, sopánkodó néni. Ke-
hamarosan kimondta a szentenciát:

— Őszre Chieribe megy a gimnáziumba. Ha másképp
nem megy, összekolduljuk a költséget.

Hát bizony, mi túrés-tagadás, a jó emberek könyörü-
letességéhez kellett fordulniok. Jaj, keserves kenyér a kol-
duskenyér, nehéz teher a koldustarisznya... de János erre
gondolt: Istenért teszem, a léleknyájért teszem, melyet a
Szűzanya bízott rám... Lázongó fiatal lelke lecsillapult,
alázatosan lehajtotta fejét és köszönetet mondott a legcse-
kélyebb alamizsnáért is.

Szándékának híre eljutott Chieribe is, ahol szintén
sok Moglia lelkületű család lakott. Sokan szeretettel
emlékeztek a szemfüles, kedves diákra és bíztak jövő-

jében. Maga a plébános vette kezébe ügyét és egy kis pénzt kuporgatott össze neki a jó emberektől. Ugyancsak ő ajánlotta be egy jó lelkű özvegyasszonyhoz, *Matta Luciához* kvártélyra, akiben Margit asszony földijére ismert és szívesen bízta gondjaira Jánoskáját. Az ellátási díjat havi 21 lirában állapították meg, amennyiben nem tudnák az egészszet készpénzzel fizetni, a fennmaradt részt János ledolgozza.

Mindenszentek napján állítottak be megrakott szekérrel Chieribe Lucia asszonyhoz. János menten kiült a piacra egy kis búzával és kölessel, hogy az árán megvegye könyveit. A többi magukkal hozott terményt pedig átadta Margit mama Lucia asszonymak e szavakkal:

— Ez itt a fiam és itt van az ellátási díj. Én megtettem a magamét, a fiam is meg fogja tenni, ami tőle telik. Remélem, nem lesz baja vele sohasem.

Határozott, katonás szavak voltak ezek. De kiérzett belőlük az egyszerű kis parasztasszony meleg anyai szeretete, szilárd hite fia hivatásában.

A gimnazista

Jánost először a gimnázium előkészítő osztályába vették fel. De szorgalmát és tudását látva, már 2 hónap múlva vizsgára engedték és kivételesen átléphetett az első, majd újabb 2 hónap múlva a második osztályba.

Mikor az új tanár meglátta a társainál jóval idősebb, jól megtermett vidámképű fickót, aki iskolaév közepén toppant be hozzá, ezt mondta:

— No fiam, te vagy nagy tökfilkó vagy, vagy nagy tehetség. Mit higgyek rólad?

— Kettő közt a harmadik. Vagyis olyan diák, akiben erős akarat és kitartás van, hogy az elmulasztott éveket pótolja — felelte János bátran. A tanárnak tetszett az okos felelet és bizalommal fogadta az új diákot.

Bizalmában nem is csalódott. János szorgalma mellett nagy hasznát vette bámulatos emlékezőtehetségének, amiről a tanár egy jóízű kis eset alkalmával győződhetett meg.

Egy latin órán olvasmánymagyarázat következett. János meghökkenve vette észre, hogy könyvét otthon felejtette. Hogy mulasztását leplezze, a nyelvtankönyvet vette kezébe és miközben feszült figyelemmel kísérte a magyarázatot, ujjai szórakozottan babrálták a könyv lapjait. A közel ülő fiúk észrevették és gyerekes diákszokás szerint kuncogni kezdtek. A tanár észrevette és abban a hiszemben, hogy Jánost figyelmetlenségen éri, felelésre szólította. János nyugodtan felkelt és kezében a latin nyelvtannal szóról-szóra folyékonyan olvasta a latin szöveget, majd ismertette az olvasmány szerkezetét és elmondta hozzá a tanár magyarázatait.

Mikor bevégezte, az ámulatukból magukhoz tért fiúk harsány éljenzésben, kacaj- és tapsvibarban törtek ki.

— Mit jelent ez a hallatlan viselkedés? — kiáltott a tanár haragosan.

— Tanár úr kérem, bocsásson meg, de nem tudtuk magunkat türtőztetni. Bosco egész órán a nyelvtankönyvet olvasta.

A tanár elvette a könyvet és újabb kérdéseket tett, melyekből meggyőződött a fiú kivételes tehetségéről.

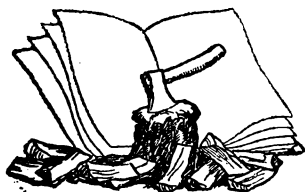
— Szerencsés tehetségedért megbocsátom, hogy a könyved otthon felejtetted — szól. — Használd mindig jóra Isten adományát.

De a jó Isten nemcsak rendkívüli tehetséggel, hanem

néha valóságos látnoki képességgel ruházta fel választott gyermekét.

Volt rá eset, hogy előre megálmodta a leckét. Máskor Antal bátyját látta álmában betegen és csakugyan reggel megérkezett József és hírt hozott súlyos bajáról. Pajtásai ezért elnevezték *álomlátónak* és örömmel hallgatták, ha csodás álmairól beszélt nekik.

Az *álomlátó* azonban a mindennapi életben is derék jó barátnek bizonyult és Chieriben is csakhamar a diákélet központja lett. Szállásadója, Lucia asszony ezt látva, gond-

jaiba ajánlotta a maga csintalan és hanyag fiát. János az eggyel magasabb osztályba járó fiút úgy a tanulás, mint a viselkedés terén alapos kezelésbe vette s a jó eredményért a hálás anya ezen túl minden tartásdíjat elengedett neki. De János korántsem volt

ingyen kosztos! Már kora hajnalban felkelt, vizet hordott, fát vágott, súrolt, takarított. Lucia asszony sokszor csodálkozva nézte virgonc szolgálatkészségét és váltig mondogatta:

— Isten megáldotta házamat evvel a fiúval.

„Csak vígan“

Ez volt a neve és jelszava annak a diákegyesületnek, melyet a Bosco Jánoshoz leghívebben ragaszkodó fiúk, a diákság legkiválóbbjai alakítottak. Tagjai kötelezték magukat, hogy mindig csak vidám és szép dolgokkal foglalkoznak. Soha mást, de különösen a jó Istent meg nem szomorítják.

Ez csak egyszerű és könnyű kötelezettség, ugye? Minden fiatal diák szeret nagyokat nevetni, nótázni, játszani, örülni az életnek. A vidámság: egészség, erő, szabadság! Miért kellett hát erre külön társaságot csinálni? Vagy ha csináltak, miért nem tartozott abba minden diák?

Hja kis barátaim, mert nem mindenki játszik és mulat

egyformán. Mert nagy a különbség a vidámság és pajkosság, mulatság és kicsapongás, erő és erőszakosság, szabadság és szabadosság között. A „Csak vígan“ társaság tagjai katonás tartású, barátságos, nyílt, bátor tekintetű fiúk voltak, akiknek mulatságaiban a jó Istennek kedve tellett, akiknek aranyos tréfáin, kedves játékaiban velük együtt kacagtak az angyalok.

De vannak más, úgynevezett „vidám“ fiúk is, akik a válluk közé húzott fejjel járnak, tekintetük bujkáló, zavaros, mulatságaikban a sátánnak telik öröme és durva, érdes kacagásukra ijedten rejtik el könnyes arcukat az angyalok...

No fiúk, ki melyik csoportba szeretne tartozni? A választás könnyű, ugye? De a kitartáshoz legény kell ám a gátra és ilyen legénykéek csak azok közt akadtak, akik a becchi Bosco Jánost választották vezérüknek.

De ezek aztán igazán vidám fiúk voltak! Csupa boldog hajrá volt az életük! Az első hajrá azonban mindig a kötelességnek szólt!

— És akár hiszitek, akár nem — mondta János az ő híveinek — egy kacagó, bátor „hajrá“ valóságos varázsszó! Akárcsak Ali baba „Szezám tárulj“ szavára kitérült a kincsesbarlang ajtaja, úgy tárul ki a „Csak vígan“ diákok előtt is a tudomány kincsesháza. Vegytan, fizika, nyelvtan, de még a főbökkenő számtan tanulása is csupa öröm, csupa élvezet! Mert tudjátok, olyanok ezek a huncut tudományok is, mint az emberek: ha barátságosan, mosolyogva közeledtek feléjük, visszamosolyognak, ha unott, morcos képpel, akkor bizony hátatfordítanak. A bátor előtt alázatosan meglapulnak, a félénknek a nyakába ülnek és ugyancsak megszorogatják!

No, be is vált a János rendszere. Aki kipróbálta, ugyan meg nem bánta. A jól végzett tanulás után aztán kétszeres élvezet volt kifutni a rétre, becsatangelni a környék hegyeit, völgyeit, ugró, futó, céldobó versenyeket, játékokat rendezni és aztán izzadtan, fáradtan leheveredni a napfoltos tisztás selymes gyepére és gyönyörködni az Isten csodaszép világában és örülni az Ő nagy jószágának, melyről

János ilyenkor olyan csodaszép történeteket tudott, hogy lehetetlen volt a végén térdre nem borulni, ki nem önteni csordultig telt, fiatal szíveiket!

Egyre nagyobb fiúsereg követte a „Csak vígan“ pajtásokat s ők szívesen megosztották mindenkivel a vidámság ragyogó kincseit. De az egyesület tagjának csak kipróbált, derék fiúkat vett fel a kis vezér, kikkel aztán a derült lelkek áhítatos csendjében gyönyörű, bizalmas órákat töltöttek Istentről, Istennel beszélgetve.

Szűzanya báránykái

Jánosunk édesanyja intésére, de a maga szíve szerint is legnagyobb örömét álmainak királyi asszonya, a szent-séges Szűzanya szolgálatában lelte. Ezernyi apró kedveskedéssel, gyengédséggel vette őt körül, amint az a legjobb, legszentebb Édesanyját megilleti. Hányszor megesett, hogy a legvidámabb játékközben egyszerre csak lekapta sapkáját és lelkes örömmel kiáltotta:

- No most fiúk, egy szép üdvözetet a Szűzanyának!
- mint varázsütésre térdrehullott az egész gyereksereg és zengő karban hangzott:
- Üdvözlégy Mária!

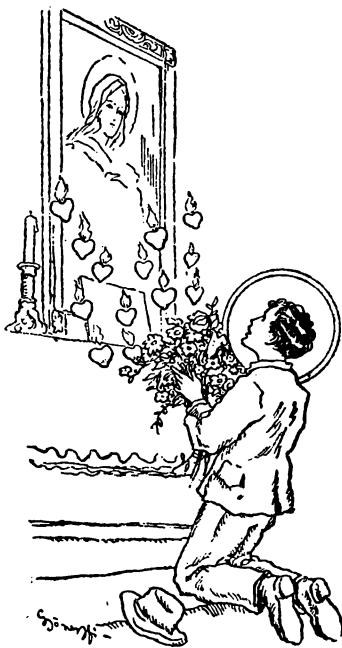
Kirándulásaik végcélja rendszeren egy környékbeli templom volt, amelynek hűvös csendjében fárasztó kergetőzés és zibongó játék után olyan jól esett megpihenni a mosolygó Szűzanya lábainál. Ilyenkor János ragyogó szemmel tekintett fel égi Pártfogója képére és kedveskedve kérdezte:

— Édes szép Szűzanyám, ugye örülsz a te báránkáidnak?

Mint minden jó gyermek, ő is sokszor kedveskedett otthon virággal az édesanyjának. De ehhez a drága mennyei Anyához vajjon elég méltó-e a földi virág?

— Tudod-e Szűzanyám, milyen virágcsokrot ajánlok én Neked? — mondta egyszer bizalmas beszélgetésben. — Pajkos pajtásaim szívében vetem el az áhítat magját. A Te mosolyod napsugarától bizonyosan kikel a magocska, én majd buzgón ápolgatom és ha kinyílt, a Te csokrodba fűzöm, a Te lábaid elé rakom a bűnbánat virágait.

A Szűzanya szívesen fogadta a kis bojtárja virágcsokrát: a legpajkosabb fiúk egyre-másra járultak a szentgyónáshoz.

A boszorkánymester

Mult az idő. Tanévek, szünidők váltakoztak. Jánost már egész Chieri ismerte szép történeteiről, káprázatos ügyességéről, eszességéről és istenfélő jámborságáról. A szülők egymásután bízták rá gyermekeik felügyeletét, taní-

tását, a fiúk pedig annyira ragaszkodtak hozzá, hogy elég volt a pajkos vagy hanyag diáknak ezt mondani:

— Megálj csak! Nem mehetsz el Bosco előadására!
— Egyszeriben összeszedte magát.

Közben a Matta fiú elvégezte tanulmányait és Lucia asszony vele együtt elköltözött Chieriből. Jánost egy vendéglős rokonuk vette magához és a szállás fejében pincéri szolgálatot kívánt tőle. Persze, János nem mulasztotta el az alkalmat, hogy a konyhán is kuktáskodhasson és nemcsak főzni tanult meg, hanem az ilyen nagyobb étkező üzem könyvelésébe, számításába is belekukkantott, aminek csak úgy, mint minden más tudásának, később nagy hasznát vette. De különösen ügyes volt a cukrászsütemények és likőrök készítésében.

— Fiú! Te cukrásznak születél! — kiáltott fel a bácsi, mikor egy-egy emeletes tortaremekkel meglepte. — Társulj be hozzám, együtt vagyont kereshetünk.

János nevetve rázta a fejét: ő más vagyonna, más édességekre vágott!

A következő évben *Cumino* Tamásnál lakott János. Ez nagy tréfakedvelő, kedélyes bácsi volt és pompásan mulatott az ügyes diák bűvészmutatványain. Jánosnak sem kellett több. Egyre-másra csinálta a legagyafúrta tréfákat házigazdája mulattatására.

Tamás napján felköszöntötték őt a nála lakó diákok.

— No fiúk, a szép köszöntő fejében ma finom ebédet kaptok. Kakaspecsenyét.

Mindenki előre fente a fogát a jó falatokra. A tálát behozták és letették az asztal közepére. A gazda ünnepélyes kézmozdulattal emelte le a fedelet.

— Kukurikú! — hasított bele élesen az ünnepélyes csendbe és a társaság nem csekély megrökönyödésére egy *eleven kakas* ugrott ki a tálból, éktelen kiabálással és szárnycsattogással.

Máskor a főtt makarónit akarta Tamás gazda kiönteni a tálba és *száraz korpa* ömlött a fazékból. A borosüvegből, melyet ő maga hozott fel a pincéből, víz csurgott, ha meg

vizet akart inni, bort talált a poharában. A cukrászsütemények kenyérré, az ezüstpénzek rozsdás bádogkarikákká, a kalapja főkötővé, a mogyoró kavicsá változott János boszorkánymesterkedése folytán.

Sokszor felforgatta Tamás mester az egész házat a szemüvege után s végül az egyik zsebében találta meg, ahol már vagy hússzor hiába kereste. A gondosan eltett pénztárca egyszer csak előttük hevert az asztalon, viszont a mindig szem előtt levő gyufatartót, könyvet vagy varrócérnát mintha a föld nyelte volna el.

— Ami sok, az sok — vakargatta a fületövét Tamás bácsi — valóságos boszorkányság, amit ez a gyerek csinál! Hisz ez az ördöggel cimborál! — szólt és egy szép napon beállított a tiszteltreméltó *Burzio* kanonokhoz.

— Főtisztelendő kanonok úr, az én diákom, ez a Bosco János nem jóban jár.

— Kicsoda? Bosco János? Hisz annál jobb, rendesebb fiút keresve sem találhatna egész Piemontban.

— Már pedig ez a gyerek a sátánnal cimborál.

Evvel előterjesztette a boszorkánymester bűnlajstromát. A tudós kanonok a fejét csóválta.

— Küldjék ide azt a fiút.

János már sejtette, merről fúj a szél. Komolyan és pontosan feleltetett a kanonok kérdéseire, melyeket a katekizmusból adott fel neki, de közben alig tudta visszatartani a nevetést. Végre némi kerülgetések után, kirukkolt a kanonok a kérdéssel:

— Téged varázslattal vádolnak. Kitől tanultad ezt az ördöngösséget?

— Mielőtt felelnék, 5 percnyi gondolkodási időt kérek — mondta János. — Szíveskedjék megmondani főtisztelendő úr a pontos időt.

A kanonok zsebébe nyúlt, de üresen húzta vissza a kezét. Hol az órája? A zsebében nincs. Hohó, várjunk csak! Talán a másik zsebben . . . talán . . . szent Isten csak nem! . . .

— Ha nem találja az óráját, főtisztelendő uram, tessék egy 5 soldós pénzdarabot adni, az is megteszi — szólt János a legnagyobb lelki nyugalommal.

Újabb riadalom! A pénztárca sincs sehol!

— Te csibész! kiáltott a kanonok felháborodva. — Feljelentelek, becsukatlak! Elloptad az órát is, a pénzedet is!

János csendes mosollyal állta a vihart. Látva a fiú nyugodtságát, az öreg pap is lecsillapodott és így szólt:

— No beszéljünk higgadtan. Magyarázd el nekem, hogyan és hová tüntetted el a holmimat?

— Főtisztelendő úr, az én tudományom nem boszorkányság. Csak ügyes kéz kell hozzá és a kedvező alkalom kihasználása.

— Hogy-hogy?

— Hát mikor ide beléptem, főtisztelendő úr éppen alamizsnát adott egy szegénynek és az erszényét itt felejtette az imazsámolyon. Aztán átment egy percre a másik szobába s az óráját az asztalon hagyta. Mindkettőt eldugtam, még mielőtt ráeszmélt volna szórakozottságára. Főtisztelendő úr szentül azt hitte, hogy a zsebében vannak, pedig hát itt lapulnak a lámpaernyő alatt. — Evvel felemelte a lámpaernyőt és íme, a jó öreg bámulatára óra is, erszény is ott volt hiányosság nélkül.

A kanonok jóízűen nevetett felsülésén és még több tréfás bűvészkedést is elmagyaráztatott magának.

— Bűvészkedj csak tovább, te kis boszorkánymester — biztatta végül barátságosan a fiút — ilyen kedves huncutságokkal legfeljebb az ördögnek törzs borsot az orra alá.

Az öreg úrnak igaza volt. Az érdekes mutatóványokkal sok pajtásnak szerzett Jánoska ártatlan, kedves szórakozást, akik üres idejüket könnyen rosszra fordíthatták volna. Mert *a restség és unalom a bűn melegágya.*

Ki a legény?

Chieri templomterén nagy a láрма, tülekedés. Egy ügyes komédiás bámultatja magát a körülálló népséggel. Mindenki ünneplőben van. A lányokon selyem viganó, a férfiakon komoly fekete posztóruha. Csak nem az útszéli látványosságra öltöztek ilyen díszbe? Dehogy! Vasárnap van. Az Úr napja. Az Ő színe elé készültek ünnepi díszben, ünnepi áhitattal. És íme, mivé lett a jószándék! Szétfoszlott egy komédiás magaillegetéseitől, mint ahogy szétpukkan a szappanbuborék a szélingatta faágak érintésétől. A harangszó süket fülekbe zúgta hívogató zsolozsmáját. A pap miseéneke, a nyitott templomajton kitörő orgonahang süket fülekre talált: szemek, fülek csak a komédiás számára voltak ma nyitva, az ajkak elragadtatott felkiáltásai, a helyeslő morgások bámuló felszisszenések csak neki szóltak, mintha pap, templom, ünnep, szentmise a világon sem volna!

A vidám társaság tagjai, Jánossal élükön, hiába próbálták a közönséget a templomba terelni. Majd udvarias, kérő szóval fordultak a komédiáshoz:

— Kérem, csak az istentisztelet idejére hagyja abba mutatványait, mert elvonja az embereket az Úr szolgálatától.

— Csak menjen szenteskedni az ilyen tedd-ide, tedd-oda holdvilágképű diáknépség! Aki legény a gáton, az a férfias erő és ügyesség művészetét többre becsüli. Álljon ki velem versenyre a maga igazáért!

A szentmise elkezdődött, a diákok otthagyták az ünneprontókat. De mise után nyomban a kötél táncohoz siettek. János a komédiás elé állott:

— Az előbb kigúnyolta a templomjárókat, lekicsinyelte az Isten szolgálatát és versenyre hívott ki bennünket, hogy kivívjuk a magunk igazát. Nos, elfogadom a kihívást, kezdetjük a versenyt.

— Tyű! Mi a manó, kis öcsém, te akarsz velem kiállni? — nevetett csúfondárosan a komédiás. — Aztán miben akarsz versenyezni, hé?

— Akármiben! Kezdhethjük talán a futáson — szölt János és ledobta kabátját.

— Hohó barátocskám! Hát a tét? Én 20 lírát teszek ki, tégy te is annyit. Nyeremény nélkül nincs verseny.

Jánosnak bezzeg 20 soldo sem akadt a zsebében, de a vidám társaság módosabb tagjai egy-kettőre összeszedték a pénzt és megkezdődött a versenyfutás a hosszú fasorban.

A bűvész úgy pattant előre mint a kilőtt nyilvessző. János ütemes, könnyű szökellésekkel követte. És íme, mi történt? A nagy hévvel nekilódult komédiás egy-kettőre kifulladt s túrnie kellett, hogy az erejével takarékoskodó ellenfele győztesként érjen a célba, míg ő már majdnem félúton feladta a versenyt.

— Szerencséd, hogy megbicsaklott a lábam — sziszegte fülehegyéig pirosan a bűvész. — De most jön az ugrás! Ebben le nem versz! 40 lira a díj.

A diákok ezt is összeadták. A bűvész a malomárokhoz vezette a társaságot. Az árok széles volt és tele vízzel. Aki rövidet ugrik, jó hideg fürdőt vehet.

A bűvész a híd karfájával szemközt levő helyet választotta és elsőnek ugrott. Éppen a part legszélére dobbant a földre úgyhogy egy fában kellett hirtelen megkapaszkodnia, különben visszacsúszott volna.

— Hej, hopp! — kiáltott János és mint a gummlabda, úgy pattant et a földről. Olyan lendülettel rúgta magát az árkon keresztül, hogy keze a híd karfáját érte. Megkapta. Egy pillanat alatt átvette magát rajta és megállt a hídon. Viharzó taps lett a jutalma.

— 80 lírát egy bűvészmutatványra! — ordított most máj pulykavörösén a dühös ember. — Válassz, amit akarsz. Akármiben állom a versenyt.

János a *varázsvesszőt* választotta. Vékony pálca végére kalapot tett, aztán a tenyerére állította és elkezdte táncoltatni, úgy, hogy a másik kezével egyáltalában nem támogatta. Végigtáncoltatta egymásután mind az 5 ujj hegyéig és vissza, aztán a karján fel a vállára, állára, ajkára, orra

hegyére, végre a homlokára és ugyanezen az úton vissza a tenyerébe.

— Ide vele! — rikkantott a bűvész. — Hisz, ez az én legkedvesebb mutatványom!

Azzal ő is elkezdte a vesszőtáncoltatást káprázatos ügyességgel. Már-már úgy látszott, hogy ezúttal neki kedvez a szerencse, de egyszerre csak hopp, a hosszú orrán megbillen a vessző és kénytelen a másik kezével utána kapni, hogy le ne essék.

A szerencsétlen bűvészből most már a kétségbeesés dolgozott: egész vagyonkája, művészi hírneve füstbemenjen egy diák „véletlen” szerencséje miatt?

— Van még 100 frankom, — lihegte magából kikelve — azt teszem fel az utolsó versenyre! Nézzétek azt a magas szilfát. Aki magasabbra mászik rajta, azé a díj!

Avval már át is kapta a fa törzsét és mint a mókus mászott rá fel, fel, egyre feljebb, míg végre a lentálló szörnyülködő kiáltásai meg nem állították.

— Hagyja már abba! Istenkísértés! Hisz' nem bírja már az a vékony ág!

Csakugyan, magasabbra már nem lehetett jutni. János is kénytelen volt ezen a ponton abbahagyni a kapaszkodást. De mit nem eszelt ki, adta ármányos diákja! Két kezével fogást váltva, testét felfelé lendítette, úgy, hogy kinyújtott lábai az ég felé álltak, túl a fa legfelső csúcsán. Onnan mosolygott le hetykén a bűvészre, mintha csak ezt mondaná: — No, ki hát a legény, hékás?

Egetverő éljen fogadta a győztest. Az pedig kezét nyújtotta kárvallott ellenfelének és így szólt:

— Nekem a verseny díja nem kell. Fizessen nekünk egy jó ebédet és ígérje meg, hogy az istentisztelet ideje alatt nem tart többé előadást.

Bezzeg szívesen megvendégelte a bűvész fiúkat! Aztán egy-kettőre felszedte sátorfáját és elpárolgott kudarca színhelyéről.

Isten katonái

De ugyanez a gyorsfutó, távolugró, bűvészkedő, kúszó-mászó Bosco János nem lett-e hűtlen az ő nagyratörő terveihez, oly szépen megálmodott lelkipásztori hivatásához? — kérdezitek talán egy kissé kételkedve. — Összefér-e a bűvészkedés, komédiázás, sport, játék az Úr szolgálatával?

Ó, ne féltsétek őt! És higyjétek el, a jó Isten tudja, milyen fegyverekkel szerelje fel az Ő választott katonáit. Éppen Bosco János példájából láthatja mindenki, hogy nincs a világnak az az egyszerű igénytelen mestersége, tisztességes szórakozása, ami mellett ne lehetne Őt is teljes szívünkkel szolgálnunk.

Hát ez a János bizony olyan volt, mint a kisdíákok feneketlen nadrágzszebe; mikor tartalma egyenként kezd napfényre kerülni, az ember csak mosolyog, aztán összecsapja a kezét és kíváncsian lesi: ejha! ugyan mi jön még? És mikor már azt hiszik, na, most vége, akkor kezdi rá csak igazán a szedelődzködést, hogy az ember füle is kétfelé áll a csodálkozástól.

No de gondoljátok el csak, hány száz és ezer meg százezer báránykát bízott rá az égi Pásztorasszony, a fenséges Szűzanya. És az Ő báránykái bizony mi tűrés-tagadás, csintalan kis csibészek voltak, még pedig ahány, annyiféle hájjal megkenve! Bizony, ezermesternek kell lennie annak, aki ilyen báránykák megőrzésére vállalkozik.

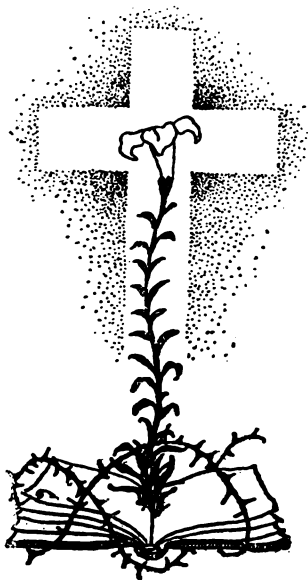
És ha még ő maga tán el is csüggedt volna, égi Pártfogója nem hagyta el soha. Nem mondta-e neki már első álmában: — Én mindig melletted maradok!? És ha egy édesanya, egy *ilyen* édesanya ígéri ezt, akkor számíthat is rá az ember körömszakadtáig.

„10 éves koromban álomom megismétlődött. És aztán még többször is...” — olvassuk emlékirataiban.

Az a sok nehézség, ami útját állta, csak arra volt jó, hogy annál jobban elkészüljön hivatása betöltésére: az elhagyottak gyámolítására. — Mikor ő maga is még kimondhatatlan messze volt álmai teljesülésétől, nem restelt tanítani, bátorítani egy 35 éves szegény, tudatlan sekrestyést, aki egyszerű jámbor lelkében az isteni hivatás szavát hallotta megcsendülni. Ő maga még hosszú évek múlva kapta meg a szent kenetet, de idősebb pártfogoltját sikerül hamarosan a laikus fráterek sorába segítenie, hogy even is egy lélekkel többet adhasson az Úr szolgálatára.

— És hát hogy is ment tovább a tanulás ennyi mindenféle viszontagságok között? — kérdezték érdeklődve.

Hát Istenem, csak úgy, mint manapság a többi szegény diáknak. Iskolaévben tanult, tanított, ezerféle mesterkedéssel pénzt, élelmet, ruhát, könyveket szerzett magának. — A sok „semmit” összeszedte, egy kis „valami” csak

lett belőle, amivel tovább tengődött — no és ha a testi képességeinket jól felhasználjuk, a lelki jókat: tehetséget, szorgalmat, kitartást ingyen megadja a tőle kérőknek a jó Isten.

Az új fiú

A chieiri diákéletnek is csakúgy megvoltak a maga szenzációi, mint akár a debreceninek, fehérvárinak, pápaiinak...

Többek közt nagy port vert fel Bosco János osztályában egyik tanév elején a következő eset:

A diákok előadás előtt mindenféle ostoba tréfákkal, hetyke erőpróbákkal mulattak. Persze, azok vitték a szót, akik különben a tanórákon ugyancsak hallgatni szoktak és hangos, erőszakos modorukkal nagy tekintélyt szereztek maguknak szerényebb társaik között.

— Na, te új fiú, lássuk, mit tudsz! Mit mamlaszkodsz ott a padban?

A megszólított sápadt, szelíd szemű fiúcska nyugodtan felelt:

— Nem értek én az efféle játékokhoz, pajtás, sohasem próbáltam. Sem nektek, sem nekem nem lenne mulatság az ilyen egyenlőtlen mérkőzés.

— Hej, fiú! Itt nem kukoricázunk! Jössz vagy nem jössz?

— Nem.

— Azt mondom, gyere, míg jó dolgod van. Különben megérzed még az ökleimet! — fenyegetődött a legdurvább.

— Én nem védekezem. Megverhetsz, ha akarsz. De én mégsem játszhatom veletek; sem ügyességem, sem kedvem hozzá.

A vad fiú durván felkacagott. Nagyot lökött társán majd teljes erejével kétszer is pofonütötte, hogy az egész terem visszhangzott a csattanástól.

Mindenki azt várta, hogy erre már a sértett félből is kifogy a türelem és kamatostól visszaadja a pofonokat, —

hisz' úgy látszott, nagyobb, erősebb is volt a verekedőnél. A várakozás pillanatnyi néma csendjében a megvert fiú felállt. Arcán piros-kék csíkokat hagyott

a durva ujjak nyoma. Mélytűzű, szelid szemeivel szomorúan nézett ellenfelére és csendesén szólt:

— Ha ez neked elég, kérlek, hagyj most már békében. Én nem haragszom rád, máris szívesen megbocsátottam.

Mindez pár pillanat alatt történt. Bosco János felháborodva látta a csúnya jelenetet, de mire közbeléphetett volna, az új diák nyugodt, szelíd szavai már lefegyverezték a durva, ripők hadat. Aztán belépett a tanár, megkezdődött a tanítás.

Óra után az új fiú egy kart érzett a vállá köré fonódni. Pillantása egy nyílt, jóságos, barna szempárral találkozott:

— Hogy hívnak, pajtás?

— *Comollo Lajosnak*. És a te neved?

— Bosco János. Ha te is úgy akarsz, legyünk barátok.

Barátság

Tűz és víz, ég és föld, fehér és fekete: ezek az ellentétek jutnak az ember eszébe, ha Bosco János és Comollo Lajos barátságára gondol. Az egyik csupa mozgékonyosság, csupa ideg, — a másik maga a szelíd nyugalom. Az egyik firtat, törtet, küzd, lelkesít a másik a béke magasztos csendjét, édes derűjét árasztja maga körül.

Egy napon megint a csendes Lajoson köszörülték nyelvüket a fiúk. Már-már tettelegességre került a sor, mikor János a végsőkéig felháborodva barátja segítségére sietett. A nemes harag pirájával az arcán, mint valami ókori pogány harcos állt egyedül, pusztá kézzel a durva, markos sihede-

rekkel szemben. De János nem jött zavarba: vállánál fogva megragadta a legközelebbit, felemelte és mint valami cséphadarót forgatva, kalimpáló lábaival verte le megdöbbszent ellenfeleit. — A belépő tanár pár pillanatra elnémult a különös küzdelem láttára. A verekedés durvaságát mérsékelte a furcsán rug-kapáló eleven fegyver és a tanár nagyot nyelt, hogy nevetését visszatartsa.

Aztán elmondatta magának, hogyan történt a dolog s mert diákjainak nemcsak tanára, hanem megértő barátja is volt, pár tréfás, dorgáló szóval napirendre tért a dolog felett.

Jánosunk akkorra már lehiggadt és szégyelte heveskedését. Lajos pedig, mihelyt négy szemközt maradtak: komolyan szólt:

— Jánoskám, a jó Isten nem azért adta neked ezt a nagy erőt, hogy összeaprísd társaidat. Ő azt parancsolja, hogy szeressük egymást, megbocsássunk és jót tegyünk az ellenünk vétőkkel.

A nagy, erős fiú a bánat könnyét morzsolta szét szemében és nagyot sóhajtván mondta:

— Ó, mennyit kell még javulnom, hogy ilyen szent lehessenek, mint te, Lajos!

— Minden pillanatban készen kell állnunk, hogy Isten színe előtt számot adjunk életünkről.

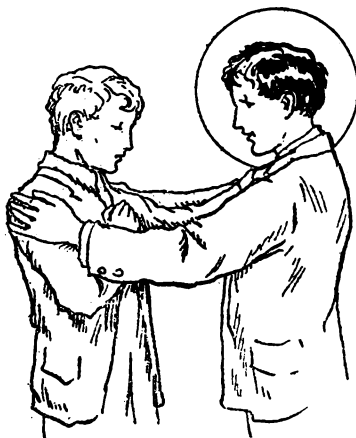
— No, te máris olyan tökéletes vagy, mint aki megváltotta belépőjegyét a paradicsomba — szólt János mosolyogva és melegen megölelte barátját.

Lajos nem felelt. Szíve mélyén rég érezte, hogy számára nincs már messze a nagy számadás napja. És mivel látta, hogy ellentétes természetük milyen szerencsésen kiegyensúlyoz egymást, minden tehetségével arra törekedett, hogy hátralevő rövid életében minél több lelki értékkel gazdagítsa szeretett barátját.

Az igazi mély barátság példaképét adja nekünk Bosco János és Comollo Lajos. Azt a barátságot, melyet Isten különös kegyelem gyanánt ad a forró ifjú szívnek egyszer az életben. — Ó, becsljétek meg, fiúk, ha fiatal éveiteknek

evvel a szent ajándékával találkozottok! Ne hagyjátok elsenyvedni a részvétlenség pincezugában, ne engedjétek elnyomni gyengéd, halk szavát, lármás cimborák nyers kedélyeskedésétől:

... — No, mi lesz, te szent jobbik? — kedélyeskednek az ilyen „jóbarátok.“ — Hiszen már befon a pók itt a sarokban. Csak nem fogsz itt penészedni a szentképeid árnyékában?

És ha már sikerült a „szentképek és szent könyvek“ árnyékából az ördög bibliája és a sátán folyékony tűzének fényességébe vonni, akkor se szerük, se számuk a beugrató kedveskedéseknek:

— No, még ezt a pohárkát! Az én kedvemért, kis komám! Ez a kis vinkó csak nem vág a földhöz? Nem olyan legény vagy te, édes cimborám!

— Mit? Hazamenni? Azt már nem! Most, mikor nyelésben vagy? Nem gavallér dolog! vagy: — Most? Mikor minden pénzedet elnyertük? Most jössz te! Eztán kezd még járni a lapod!

És így tovább; Minden 17-18 éves diák ismeri ezeket a „baráti“ kedveskedéseket. Jaj annak, aki készpénznek veszi és kapva-kap rajtuk, miközben közönyösen halad el az igaz, mély barátság szerény foglalatban kínálkozó gyémántja mellett!

Az igazi barát nem ömleng, nem hízeleg. Nem vak barátja hibáival, nem elfogult jó tulajdonságaival szemben, hanem a hibákat gyengéd kézzel irtja, az erényeket táplálja, mert barátja lelkével egynek érzi magát s azt is mint a magáét, Isten legtökéletesebb képmásává szeretné kiformalni.

Ilyen volt a két diák barátsága, ilyen maradt Comolló

Lajos 22 éves korában bekövetkezett korai haláláig és ilyen maradt Bosco János további hosszú élete végéig. Mert az igazi baráti szíveket a halálon túl is összefűzi két széttörhetetlen kapocs: az *imádság* és a *szerelem*.

Fogadj szolgálatodba, Uram

— Miért virágosabb ma a Mária oltár? Miért siet a templomba akkora tömeg? — kérdezték a Castelnuovóba vetődött idegenek egy szép szeptembervégi napon.

— A mi földink, Cafasso József mondja ma első szentmiséjét — felelték büszkén az odavalósiak.

A nagy napról persze az otthon vakációzó Bosco János sem maradt el. Áhítattal vett részt az „angyalarcú kispap” felszentelésén, akivel való első találkozása olyan kitörölhetetlen emléket hagyott szívében. Ezentúl, ha életében döntő lépés előtt állott, vagy lelki válságaiban eligazításra, tanácsra volt szüksége, mindig Don Cafassóhoz fordult. Szíve megérezte, hogy ennek a szentéletű papnak is homlokán ragyog a Szűzanya lovagjainak liliomos jelvénye és Cafasso előtt is nyitott könyvként állott János lelke, kit Isten szent Anyja az Ő szegény tévelygő földi nyájának: az *ifjúságnak* örökös pásztorává választott.

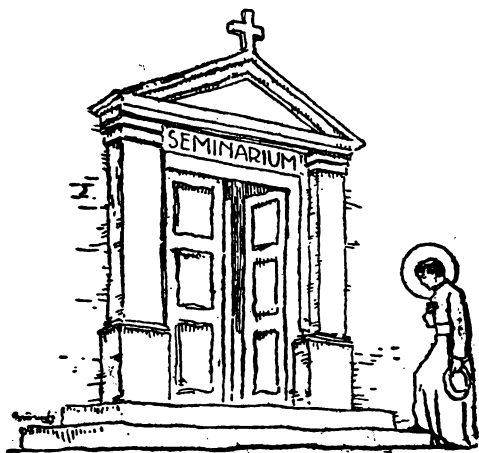
Az iskolaévek elmúltak. Itt volt az ideje, hogy János a szemináriumba kerüljön. A felvételi vizsgán nem is volt hiba, csak hát a kispapi ruha gondjától főtt nagyon a Margit mama feje.

— Ne búsuljon, édesanyám, majd csak megadja az Isten — szólt János mosolyogva.

És úgy is lett. Egyik-jótét lélek reverendát vett neki, a másik kalapot, Don Cinzano, a castelnuovói plébános a maga köpönyegét adta oda: gallér, papsapka, harisnya is került innen-onnan; egy jámbor anyóka meg összegyűjtött egy pár cipőre valót. Mire eljött a bevonulás napja, Bosco János, a becchi-i szegény paraszt fiú Isten szolgájának tisz-

tes új köntösében, a választottak boldog alázatával lépte át
a szeminárium küszöbét.

A Szűzanya ifjú lovagja megkezdte szolgálatát.

TARTALOM

Az apátlan árvák.	5
Jóságos anyaszív.	7
A kis komédiás.	9
Isteni útmutatás.	13
Az agyafúrt kis pénzszerző.	16
Jánoska az Úr asztalánál.	17
Isten választott gyermeke.	19
Don Calosso felfedezése.	21
Hajrá! Előre!	24
Az angyalarcú kispap.	27
Isten veled, szülőfatum!	28
A Moglia-major kisbérese.	29
Váratlan fordulat.	32
Újra otthon.	34
A nemeslelkű örökös vagy mit ér a világ minden pompája, ha lelkünk kárát vallja?“	37
A hosszú diák.	38
Nagy mester a szegénység.	42
Ne hagyd magad, János!	43
A második álom.	45
Fel, új küzdelemre!	47
A gimnazista.	48
„Csak vígan.“	50
Szűzanya báránycái.	52
A boszorkánymester.	53
Ki a legény?	57
Isten katonái.	60
Az új fiú.	62
Barátság.	63
Fogadj szolgálatodba, Uram.	66

